

Regeringens proposition**1984/85: 80****om beskattningen vid anställdas förvärv av aktier i vissa fall, m. m.;**

beslutad den 8 november 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås bestämmelser som i vissa fall undantar anställdas förvärv av aktier i det bolag där de är anställda från beskattning som löneförmån. Enligt förslaget blir undantagsregeln tillämplig under förutsättning att en anställds förvärv skett på samma villkor som gällt för allmänheten och de anställdas aktieförvärv tillsammans med förvärv som görs av aktieägare i bolaget inte avser mer än 20% av det totala antalet utbudna aktier. Dessutom föreslås att undantagsregeln inte skall gälla för anställda som köpt aktier för mer än 30 000 kr. En annan förutsättning för att de nya bestämmelserna skall bli tillämpliga är enligt förslaget att aktierna i bolaget vid tiden för aktieförsäljningen inte är noterade på Stockholms fondbörs eller är föremål för handel på den s. k. OTC-marknaden.

De nya reglerna föreslås bli tillämpliga redan vid 1984 års taxering.

I propositionen föreslås också ändrade regler som skall göra det möjligt för s. k. äkta bostadsföretag att fullgöra sin kontrolluppgiftsskyldighet genom att lämna uppgifterna på ADB-medium. Dessa nya regler skall enligt förslaget träda i kraft den 1 januari 1985.

Ett av lagförslagen i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre huvuddelar: lagrådsremissen (s. 8), lagrådets yttrande (s. 45) och föredragandens ställningstagande till lagrådets synpunkter samt skälen för de lagförslag som inte har granskats av lagrådet (s. 47).

Den som vill ta del av samtliga skäl för lagförslagen måste därför läsa alla tre delarna.

1 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom föreskrivs i fråga om kommunalskattelagen (1928: 370) dels att 32 § 3 mom. skall ha nedan angivna lydelse, dels att i anvisningarna till 32 § skall införas en ny punkt, 3 a, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §

3 mom.¹ Såsom intäkt upptages *icke* vad som av *staten* anvisats till bestridande av särskilda, med vissa tjänster eller uppdrag förenade kostnader, såsom:

utlandstillägg och därmed likställda förmåner för utom riket stationerad personal vid utrikesförvaltningen eller i svensk biståndsverksamhet;

förvaltningskostnadsbidrag och anslag till andra expenser;

å stat uppförd häst- och båtlega;

till beställningshavare vid armén utgående hästgottgörelse för egna tjänstehästar;

reskostnads- och traktamentsersättning;

kostnadsersättning för vård av person i enskilt familjehem;

ägande i följd härav skattskyldig icke göra avdrag för

underskott, som kan uppkomma därigenom, att sålunda anvisat anslag icke förslår till täckande av därmed avsedda utgifter.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas även på motsvarande kostnadsersättning som anvisats av kommun eller som bekostas av Nordiska ministerrådet i samband med arbete inom ramen för det nordiska tjänstemannautbytet. Bestämmelserna tillämpas vidare – i den omfattning som anges i punkt 7 fjärde stycket av anvisningarna – på kostnadsersättningar som anvisats av styrelsen för Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) till sådan på bestämd tid kontraktsanställd forskare vid SIPRI som är utländsk medborgare och som vid tidpunkten för anställningen hos SIPRI inte är bosatt i Sverige. Riksskatteverket får också, när skäl föreligger, förklara att reglerna i första stycket skall tillämpas på motsvarande ersättning, som anvisats av annan offentlig institution. Sådant beslut får, när omständigheterna föranleder det, återkallas av riksskatteverket. Mot beslut, som riksskatteverket meddelat enligt detta stycke, får talan inte föras.

Förmånen av fri sjukvård eller fri tandvård, så ock av fri grupplivförsäkring upptages icke såsom intäkt, oavsett om förmånen åtnjuts på grund av statlig eller på grund av kommunal eller enskild tjänst. Har sådan förmån åtnjuts på grund av enskild tjänst och utgått efter väsentligt förmånligare grunder än som gälla för befattningshavare i statens tjänst, skall dock förmånen upptagas såsom intäkt till den del den utgått efter förmånligare grunder än de för nämnda befattningshavare gällande. Förmån av fri gruppsjukförsäkring enligt grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer upptages ej såsom intäkt.

Såsom intäkt upptages ej heller förmån av mindre värde, som utgått i annat än penningar, därest förmånen kan antagas icke vara avsedd att utgöra direkt vederlag för utfört arbete.

¹ Senaste lydelse 1983: 446.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

För vissa av de fall då en anställd i ett aktiebolag förvärvat aktier i bolaget eller i ett bolag, som ingår i samma koncern som bolaget, finns särskilda bestämmelser i punkt 3 a av anvisningarna.

**Anvisningar
till 32 §**

3 a. Har en anställd i ett aktiebolag förvärvat aktier i bolaget eller i ett bolag, som ingår i samma koncern som bolaget, till ett pris som understiger marknadsvärdet skall skillnadsbeloppet inte tas upp som intäkt om

1. aktier på grund av samtidigt erbjudande har förvärvats även av andra än bolagets anställda och aktieägare samt anställda och aktieägare i annat bolag, som ingår i samma koncern som bolaget, på samma villkor som gällt för de anställda,

2. under 1 nämnda anställdas och aktieägarers sammanlagda aktieförvärv inte har överstigit tjugo procent av det totala antalet utbudna aktier,

3. den anställde därvid inte har förvärvat aktier för ett belopp som överstiger 30 000 kronor.

Vid beräkning enligt första stycket 2 medräknas även aktier beträffande vilka en aktieägare avytttrat sin företrädesrätt att förvärva aktier till andra än de anställda och aktieägarna.

Bestämmelserna i denna anvisningspunkt gäller inte om aktierna vid tiden för de anställdas förvärv är inregistrerade vid Stockholms fondbörs eller är föremål för handel enligt ett avtal som bolaget har träffat med en svensk fondkommisionär med skyldighet för denne att på begäran av envar ange kurser på aktierna och till dessa kurser köpa och sälja sådana aktier.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Vid tillämpning av denna anvisningspunkt jämställs styrelseledamot och styrelsesuppleant med anställd.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den har kommit ut från trycket i Svensk författningssamling och tillämpas första gången vid 1984 års taxering.

2 Förslag till

Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)

Härigenom föreskrivs att 42 § 4 mom. taxeringslagen (1956: 623)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

4 mom.² Uppgift enligt 1 mom. och 3 mom. första stycket skall utan anmaning avlämnas senast den 15 februari under taxeringsåret till den lokala skattemyndighet inom vilkens verksamhetsområde föreningens eller bolagets fastighet är belägen. Uppgiften skall avfattas på blankett enligt fastställt formulär eller på sätt som skattechefen bestämmer.

Föreslagen lydelse

42 §

4 mom. Uppgift enligt 1 mom. och 3 mom. första stycket skall utan anmaning avlämnas senast den 15 februari under taxeringsåret. Uppgiften skall *lämnas* till den lokala skattemyndighet inom vilkens verksamhetsområde föreningens eller bolagets fastighet är belägen *och* avfattas på blankett enligt fastställt formulär eller på sätt som skattechefen bestämmer.

Riksskatteverket får på ansökan av uppgiftsskyldig medge undantag från bestämmelserna i första stycket andra meningen. Riksskatteverkets beslut får inte överklagas.

Den som enligt första stycket har att lämna uppgift utan anmaning skall senast den 8 februari under taxeringsåret underrätta varje medlem eller delägare om innehållet i uppgiften i vad den angår honom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

¹ Lagen omtryckt 1971: 399.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 773.

² Senaste lydelse 1983: 1045.

3 Förslag till

Lag om ändring i skatteregisterlagen (1980: 343)

Härigenom föreskrivs att 7 § skatteregisterlagen (1980: 343)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §²

För fysisk och juridisk person får, utöver de uppgifter som anges i 5 och 6 §§, det centrala skatteregistret innehålla följande uppgifter.

1. Sådana uppgifter om ägarförhållandena i fåmansföretag som avses i 25 § 8) taxeringslagen (1956: 623).

2. Uppgifter angående avslutad revision, verkställt taxerings- eller mervärdeskattebesök eller annat sammanträffande enligt 31 § 2 mom. tredje stycket taxeringslagen eller 26 a § lagen (1968: 430) om mervärdeskatt. För varje sådan åtgärd får anges tid, art, beskattningsperiod, skatteslag, myndighets beslut om beloppsmässiga ändringar av skatt eller underlag för skatt med anledning av åtgärden samt uppgift huruvida bokföringsskyldighet har fullgjorts.

3. Uppgift om registrering av skyldighet att betala skatt, uppgifter som behövs för att bestämma skatt enligt uppbördslagen (1953: 272) och lagen om mervärdeskatt eller avgift enligt lagen (1982: 423) om allmän löneavgift och lagen (1984: 668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare samt uppgifter om redovisning, inbetalning och återbetalning av sådana skatter eller avgifter.

4. Uppgift om maskinellt framställt förslag till sådant beslut som enligt lag eller förordning skall antecknas i skattelängd.

5. Uppgift om beslut om anstånd med avgivande av deklaration och med betalning av skatt, dock ej skälen för beslutet, samt uppgift om att laga förfall föreligger för underlåtenhet att fullgöra deklarationsskyldighet.

6. Administrativa och tekniska uppgifter som behövs för beskattningen.

7. Uppgifter som skall lämnas i självdeklaration i sammanställningarna för statlig och kommunal inkomstskatt samt i förmögenhetsredovisningen om skattepliktig förmögenhet.

8. Uppgift om beslut om beskattning, dock ej skälen för beslutet, samt uppgift om utmätning enligt 68 § 6 mom. uppbördslagen.

9. Uppgift om att fordran mot personen registrerats hos kronofogdemyndighet, uppgift om indrivningsresultat, uppgift om beslut om ackord, likvidation eller konkurs samt uppgift om betalningsinställelse.

10. Uppgift om antal anställda och de anställdas personnummer.

11. Uppgift om telefonnummer samt särskild adress för skatteförsändelse.

12. Uppgift från kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. 1-3, 3 b-3 f, 4 och 8 taxeringslagen samt från sådan särskild uppgift som avses i 3 § lagen (1959: 551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt

12. Uppgift från kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. 1-3, 3 b-3 f, 4 och 8 samt 42 § 1 mom. och 3 mom. första stycket taxeringslagen samt från sådan särskild uppgift som avses i 3 § lagen (1959: 551) om be-

¹ Lagen omtryckt 1983: 143.

² Lydelse enligt prop. 1984/85: 18 och prop. 1984/85: 22.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

räkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

13. Uppgift om beteckning, taxeringsvärde, delvärde och beskattningsnatur för fastighet som ägs eller innehas av personen, andelens storlek om fastigheten har flera ägare samt sådan uppgift om fastigheten som behövs för bedömning huruvida inkomst av fastigheten skall beräknas med tillämpning av 24 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928: 370) och uppgift om intäkt som har beräknats med tillämpning av nämnda lagrum samt övriga uppgifter som behövs för beräkning av statlig fastighetsskatt.

14. Uppgift om tid och art för planerad eller pågående revision samt beskattningsperiod och skatteslag som denna avser samt uppgift om tid för planerat taxerings- eller mervärdeskattebesök eller annat sammanträffande enligt 31 § 2 mom. tredje stycket taxeringslagen eller 26 a § lagen om mervärdeskatt.

15. Uppgift om postgiro- och bankgironummer, om personen är näringsidkare.

16. Uppgift om bruttointäkt av tjänst och dennas fördelning på olika kategorier av tjänst samt summan av avdrag från intäkten och dennas fördelning på kostnader för resor mellan bostad och arbetsplats å ena sidan och övriga kostnader å andra sidan.

17. Uppgift om omsättning i näringsverksamhet.

18. Uppgift angående varulager, resultat av bruttovinstberäkning, annan beräkning av relationstal eller liknande, nettointäkt eller underskott av förvärvskälla med angivande av den del därav som belöper på delägare, skönsmässig beräkning, belopp som under beskattningsåret har stått till förfogande för levnadskostnader, varuuttag, totala bilkostnader samt privat andel därav, bilförmån, bostadsförmån eller annan sådan förmån, avsättning till fond, investeringsreserv eller liknande, insättning på skogskonto eller liknande, nedskrivning av fordringar samt av- och nedskrivning med högsta möjliga belopp, dock endast uppgift om att här angivet förhållande föreligger och om belopp, procenttal eller årtal.

19. Uppgift från centrala bilregistret om innehav av fordon samt om fordonets registreringsnummer, märke, typ och årsmodell.

20. Uppgift för beräkning av skattereduktion för fackföreningsavgift.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-10-23

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Gradin, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Lagrådsremiss om beskattningen vid anställdas förvärv av aktier i vissa fall

---

1 Inledning

Under de senaste åren har ett betydande antal aktiebolag introducerats på Stockholms fondbörs och den nya särskilda marknaden för aktier i små och medelstora företag, den s. k. OTC-marknaden. Ett vanligt förekommande inslag i de aktieutförsäljningar som föregått sådana introduktioner har varit att de anställda i bolagen fått tillfälle att förvärva en viss andel av aktierna. Många av dessa marknadsintroduktioner har kännetecknats av att de första noterade kurserna på aktierna högst betydligt överstigit de priser som betalats vid utförsäljningen.

Denna aktivitet på aktiemarknaden gav i våras upphov till en debatt i fråga om beskattningskonsekvenserna för anställda som – med viss företrädesrätt framför andra intressenter – förvärvat aktier i det egna företaget. Den från fiskalt håll hävdade uppfattningen att förvärven i princip skall medföra en beskattning som löneförmån för skillnaden mellan marknadsvärdet och förvärvspriset utsattes för kritik, bl. a. i riksdagen. En genomgång av beskattningsfrågan inom finansdepartementet har redovisats i promemorian (Ds Fi 1984: 21) Beskattningen vid anställdas förvärv av aktier i det egna företaget. I promemorian föreslås bestämmelser som undantar vissa förvärv från förmånsbeskattning. Promemorian har remissbehandlats.

Jag kommer nu att ta upp frågan om lagstiftning på grundval av promemorieförslaget.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels promemorian som *bilaga 1*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som *bilaga 2*.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Inledande synpunkter

De i ärendet aktuella beskattningsfrågorna har sin grund i den stora aktivitet som under senare år kännetecknat den svenska aktiemarknaden. Under år 1983 och första halvåret 1984 introducerades 26 bolag på Stockholms fondbörs och 48 bolag på OTC-marknaden. I de flesta fall har introduktionerna föregåtts av någon form av utförsäljning av aktier i bolaget. När det gäller OTC-bolagen har det närmast varit regel att de anställda tecknat en viss andel av de utbudna aktierna. Denna andel har i allmänhet legat mellan 5 och 15 %.

Vid introduktionerna under 1983 var de aktiekurser som noterades på börsen eller OTC-listan regelmässigt högre än utförsäljningspriserna. I några fall rörde det sig om en kursstegring på flera hundra procent.

Det är mot den bakgrunden man skall se debatten om beskattningskonsekvenserna för de anställda som deltagit i aktieutförsäljningarna. Företrädare för skatteadministrationen gjorde gällande att anställda som med viss företrädesrätt förvärvat aktier i det egna företaget till en kurs som är lägre än marknadsvärdet skall påföras en förmån vid beräkningen av tjänsteinkomsten som motsvarar skillnaden mellan vederlaget och marknadsvärdet. Den uppfattningen kritiserades från olika håll. Kritikerna pekade bl. a. på att någon motsvarande beskattning inte träffar utomstående personer som förvärvat aktier på samma villkor som de anställda. Enligt kritikerna skulle en förmånsbeskattning också strida mot principen att realiserade värdestegringar inte skall beskattas. Dessutom gick kritiken ut på att en förmånsbeskattning kunde få orimliga konsekvenser i de fall aktiekursen når en toppnotering i anslutning till introduktionen för att sedan falla.

I departementspromemorian redovisas slutsatsen att gällande skattelagstiftning i flera av de diskuterade fallen torde medföra en förmånsbeskattning. Det konstateras vidare att det ofta uppställer sig betydande svårigheter att bestämma förmånens värde. Dessutom noteras att de allra flesta anställda i den aktuella situationen inte varit medvetna om att en beskattning kunde ifrågasättas. Många av dem har också på olika sätt uppmuntrats att delta i aktieemissionerna. Mot den bakgrunden förslås att uttryckliga bestämmelser införs som undantar vissa förvärv från förmånsbeskattning. Genom de föreslagna bestämmelserna klargörs under vilka förutsättningar anställda kan förvärva aktier i det egna företaget utan att riskera att träffas av förmånsbeskattning.

Vid remissbehandlingen har förslaget i promemorian överlag fått ett positivt bemötande. Några remissinstanser har dock från skilda utgångspunkter kritiserat förslaget. *Kammarrätten i Göteborg* ifrågasätter uppfattningen att gällande regler medför förmånsbeskattning i de diskuterade fallen och anser därför att ett lagstiftningsingripande är obehövligt. *Bankinspektionen och länsstyrelsen i Gävleborgs län* förordar en generell rege-

ring av den innebörden att anställdas aktieförvärv aldrig skall medföra förmånsbeskattning. Även *styrelsen för Stockholms fondbörs* kritiserar begränsningarna i den föreslagna undantagsbestämmelsen. De skäl som motiverat förslaget i promemorian kritiseras i olika hänseenden av *länsstyrelsen i Malmöhus län* som inte kan tillstyrka förslaget i nuvarande utformning. Enligt länsstyrelsen är det otillfredsställande att den föreslagna lagregleringen endast klarar ut en del av ett oklart rättsområde. Man hävdar att en sådan lagstiftning inte bidrar till att förenkla beskattningsreglerna.

Som framgår av promemorian är det i avsaknad av något vägledande regeringsrättsavgörande svårt att göra en helt säker bedömning av beskattningskonsekvenserna i de diskuterade fallen. Enligt min mening måste dock utgångspunkten för ett ställningstagande i den föreliggande lagstiftningsfrågan vara att en förmånsbeskattning kan komma att ske med oförändrade regler. Vill man med säkerhet undvika beskattning i vissa fall krävs ett lagstiftningsingripande. Någon annan möjlighet att åstadkomma ett sådant resultat föreligger inte.

Jag delar den i promemorian redovisade uppfattningen att övervägande skäl talar för att vissa förvärv uttryckligen undantas från förmånsbeskattning. Även när det gäller räckvidden av en sådan undantagsbestämmelse kan jag ansluta mig till bedömningarna i promemorian. Det kan således i detta sammanhang inte komma ifråga att, som några remissinstanser efterlyst, göra ett generellt undantag från förmånsbeskattningen beträffande anställdas förvärv av aktier i det egna företaget. I vilken utsträckning mera genomgripande förändringar på detta beskattningsområde kan komma att aktualiseras i framtiden är givetvis svårt att förutse. Jag vill i den delen påminna om att förmånsbeskattningskommittén (B 1978:02) arbetar med en översyn av förmånsbeskattningen.

Sammanfattningsvis föreslår jag en lagstiftningsåtgärd efter de riktlinjer som har förordats i promemorian.

2.2 Förslagets närmare utformning

2.2.1 Undantagsbestämmelsens tillämpningsområde

Enligt förslaget i promemorian skall anställdas aktieförvärv under vissa förutsättningar undantas från förmånsbeskattning. Följande krav måste vara uppfyllda för att undantaget skall bli tillämpligt.

Förvärvet skall ske på samma villkor som tillämpas för utomstående personer och den del av de utbudna aktierna som tilldelas de anställda får inte överstiga 20%. Vid en nyemission skall även de aktier som med företrädesrätt får tecknas av aktieägarna i bolaget eller aktieägarna i annat bolag inom samma koncern rymmas inom 20% av de nyemitterade aktierna. Är det fråga om en utförsäljning av aktier i ett dotterbolag skall de aktier som får förvärfvas av moderbolagets aktieägare med företrädesrätt medräknas på motsvarande sätt. Som ytterligare villkor skall gälla att

bolaget vid förvärvstidpunkten inte är börs- eller OTC-noterat. Vidare skall undantagsregeln inte gälla för en anställd som har förvärvat aktier för mer än 30 000 kr.

Från allmänna utgångspunkter har flera remissinstanser på myndighets- sidan uttalat att förslaget innebär en förenkling till följd av att ett betydande antal svårbedömda fall helt undantas från beskattning. Man har då också räknat med att företagen i framtiden kommer att anpassa sig till de ramar som bestämmelsen ger.

Några remissinstanser har däremot kritiserat den föreslagna regeln för att den, på grund av de olika begränsningarna, blivit tekniskt komplicerad och därmed svår att tillämpa. Av dessa kritiker är det dock endast någon enstaka som ifrågasätter behovet av de föreslagna begränsningarna.

Om man bortser från det fåtal remissinstanser som avstyrkt förslaget råder det således enighet om att de begränsningar som undantagsregeln försetts med är motiverade. Det är också min uppfattning att inskränkningarna är lämpligt avvägda. Jag vill här understryka betydelsen av att åtgärden inte får leda till att det öppnas möjligheter till kringgående av en annars avsedd beskattning av anställningsinkomst.

Vad jag nu sagt innebär att jag i allt väsentligt kan godta den utformning av undantagsbestämmelsen som föreslagits i promemorian. På några punkter som jag tar upp i det följande ger dock påpekanden från remissinstanserna anledning till vissa kommentarer och förtydliganden.

2.2.2 Begreppet anställd, m.m.

I promemorians text liksom i författningsförslaget används genomgående begreppet anställd för att ange den personkrets som avses med det föreslagna undantaget från förmånsbeskattningen. Några remissinstanser, det gäller främst *länsstyrelsen i Gävleborgs län*, förutser tillämpningsproblem i fråga om detta begrepp.

Enligt min mening torde det inte annat än undantagsvis uppstå svårigheter att avgöra om en person vid tiden för aktieutförsäljningen är att betrakta som anställd i företaget. I den mån tveksamhet skulle föreligga synes det lämpligt att vid bedömningen av vilka som skall räknas som anställda i ett bolag söka ledning i hur begreppet arbetstagare bestämts när det gäller skyldigheten att betala arbetsgivaravgifter. Vid tillämpningen av undantagsregeln bör dessutom ledamöter i bolagets styrelse hänföras till kategorien anställda.

När det i övrigt gäller de olika tillämpningsproblem i detta hänseende som tagits upp av länsstyrelsen i Gävleborgs län vill jag framhålla följande. Författningsförslaget tar i första hand sikte på sådana mera omfattande utförsäljningar av aktier som föregår en börs- eller OTC-introduktion och i vilka en övervägande del av aktierna sprids till utomstående förvärvare. Det är i den situationen som de diskuterade beskattningskonsekvenserna aktualiseras. Motsvarande frågeställningar väcks i allmänhet inte om det

handlar om mindre omfattande aktieutförsäljningar utan direkt samband med någon tilltänkt marknadsintroduktion. Beskattningssituationen för anställda som förvärvar aktier vid utförsäljningar av det sistnämnda slaget kommer inte att förändras genom den nya bestämmelsen. Mot den nu antydda bakgrunden bör man enligt min mening utgå från att andra intressen i samband med en aktieemission begränsar utrymmet för sådana åtgärder av kringgåendekaraktär som länsstyrelsen i Gävleborgs län pekar på. Jag har i det föregående godtagit promemoriaförslaget begränsningar. Enligt min mening leder redan dessa till att den nya bestämmelsen blir relativt svårtillgänglig. Ett tillgodoseende av länsstyrelsens alla krav på lagtextens utformning synes mig uteslutet.

Jag vill i detta sammanhang också ta upp en annan fråga. Som nyss nämnts tar det föreslagna undantaget från förmånsbeskattningen sikte på aktieutförsäljningar som sker i anslutning till en börs- eller OTC-introduktion av bolaget i fråga. Författningsregleringen innehåller emellertid ingen uttrycklig begränsning i det avseendet. Några remissinstanser har efterlyst en sådan begränsning. För egen del har jag funnit att behovet av ett sådant ingrepp inte kan vara särskilt stort. Till följd av de övriga begränsningar som byggts in i undantagsbestämmelsen torde det nämligen vara svårt att utnyttja undantaget för att åstadkomma icke avsedda skattelättnader för anställda i bolag där någon marknadsintroduktion inte är nära förestående. En åtgärd av det efterlysta slaget skulle dessutom ge författningstekniska komplikationer. Jag kan därför inte förorda en sådan begränsning.

Jag anser det inte heller påkallat att utsträcka undantagsbestämmelsens tillämpningsområde till att omfatta även andra än anställda i aktiebolag och andra slag av värdepapper än aktier, vilket har ifrågasatts från några remissinstanser.

2.2.3 20 %-regeln

Förslaget i promemorian om att undantaget från förmånsbeskattning bl. a. skall kräva att de anställda och aktieägarna tillsammans inte förvärvat mer än 20% av de försålda aktierna har i allmänhet godtagits av remissinstanserna. Den kritik som framförts går ut på att aktieägarnas förvärv inte bör inräknas i det 20-procentiga utrymmet. Mot den föreslagna nivån har inte rests några invändningar om man bortser från det fåtal instanser som avstyrkt förslaget eller förordat en lösning som innebär att anställdas aktieförvärv generellt undantas från förmånsbeskattning.

En begränsning i det nu diskuterade hänseendet är enligt min mening helt nödvändig. Jag finner också – i likhet med remissinstanserna – att den föreslagna andelsbestämningen är lämplig. För att nå syftet att förhindra att villkoren för aktieförvärven bestäms så att de anställda ges en påtaglig förmån krävs det att även aktieägarnas förvärv skall rymmas inom 20% av det totala antalet sålda aktier.

2.2.4 30 000 kr-begränsningen

I promemorian föreslås att undantaget från förmånsbeskattning inte skall gälla för anställda som köpt aktier för mer än 30 000 kr. Behovet av en spärregel av det slaget har endast satts i fråga av *Svenska OTC-föreningen*. Flera remissinstanser hävdar dock att spärrbeloppet bör anknytas till basbeloppet. Några instanser förordar att beloppet konstrueras som ett skattefritt grundbelopp. *LO* ifrågasätter om inte den föreslagna beloppsgränsen ligger på en för hög nivå.

Jag delar uppfattningen om behovet av en spärregel som skall förhindra att aktietilldelningen inom ramen för det 20-procentiga utrymmet tas i anspråk av endast ett fåtal anställda. Tillämpningsskäl talar också för att begränsningen knyts till vederlaget för de förvärvade aktierna. När det sedan gäller frågan om man skall välja ett fast belopp eller en basbeloppsanknuten gräns förordar jag det alternativ som valts i promemorian, dvs. ett fast belopp. Allmänt sett bör man nämligen iaktta en betydande restriktivitet när det gäller nya anknytningar till basbeloppet. Jag kan inte finna att tillräckliga skäl talar för att frångå den principiella inställningen i det nu aktuella fallet.

Beloppet bör, som förelagits i promemorian, ha karaktären av gränsbelopp. Även när det gäller nivån kan jag ansluta mig till promemorieförslaget.

Jag vill här skjuta in att bedömningen av om 30 000 kr-begränsningen, liksom övriga begränsningar, är uppfylld skall göras särskilt för varje aktieutförsäljning.

2.2.5 Övriga synpunkter på författningsförslaget

Några remissinstanser har kritiserat den föreslagna författningslösningen. Man har hävdats att lagtexten blivit svårtillgänglig bl. a. till följd av att bestämmelsen inte delats upp i punkter. *Kammarrätten i Göteborg* anser dessutom att bestämmelsen bör tas in som en ny punkt i anvisningarna till 32 § KL.

Jag delar uppfattningen att bestämmelsen bör kunna ges en mera lättillgänglig utformning genom en punktindelning. För att åstadkomma detta synes det lämpligast att ta in bestämmelsen som en ny anvisningspunkt till 32 § KL. Jag förordar därför en sådan ändring jämfört med promemorieförslaget.

2.2.6 Ikraftträdandet

Enligt promemorieförslaget skall de nya bestämmelserna tillämpas redan vid 1984 års taxering. Förslaget har berörts av endast två remissinstanser. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* har invändningar av främst praktiskt slag. *RSV* däremot antyder principiell kritik. Verket ifrågasätter om inte lagstiftningen – mot bakgrund av det oklara rättsläget – skulle kunna uppfattas såsom en skärpning av beskattningen med retroaktiv karaktär.

Skälet till den föreslagna ikraftträdandetidpunkten är givetvis önskemålet om att även aktieförvärv under år 1983 skall omfattas av de nya reglerna. Även jag bedömer det som angeläget att en sådan tillämpning kan uppnås. Jag kan inte heller inse att lagstiftningsåtgärden skulle kunna medföra några retroaktiva verkningar av det slag som RSV antyder eftersom förslaget endast medför att aktieförvärv där förmånsbeskattning kunnat komma i fråga uttryckligen undantas från en sådan beskattning. Jag föreslår därför att de nya bestämmelserna skall tillämpas fr. o. m. 1984 års taxering.

2.3 Övriga frågor

Mitt förslag innebär att jag förordar ett begränsat lagstiftningsingripande som ger en ram för anställdas aktieförvärv inom vilken förmånsbeskattning är utesluten. Av de nya bestämmelserna följer däremot inte att förmånsbeskattning alltid skall inträda vid aktieförvärv som inte omfattas av dessa bestämmelser. Hur sådana förvärv skall behandlas skattemässigt får liksom hittills lösas i praxis.

Mot den nu angivna bakgrunden är jag i detta sammanhang inte beredd att föreslå några regler eller på annat sätt lämna anvisningar i fråga om hur förmånsvärderingen skall ske i beskattningsfallen, något som vissa remissinstanser har efterlyst. Utvecklingen i dessa hänseenden kommer emellertid att följas uppmärksamt från finansdepartementets sida.

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu anfört har inom finansdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370).

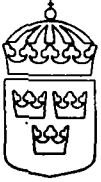
Förslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

4 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över lagförslaget.

5 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

FINANS-
DEPARTEMENTET

BESKATTNINGEN VID ANSTÄLLDAS FÖRVÄRV AV AKTIER I DET EGNA FÖRETAGET

Ds Fi 1984: 21

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	17
FÖRFATTNINGSFÖRSLAG	18
1 Inledning	20
2 Emissioner	20
3 Nuvarande beskattningsregler	21
4 Överväganden	25
5 Förslag	28
6 Ikraftträdandet	31
7 Författningsförslag	31

SAMMANFATTNING

I promemorian behandlas vissa skattefrågor i samband med anställdas förvärv av aktier i det bolag där de är anställda. Frågorna har nyligen aktualiserats i skilda sammanhang. Företrädare för skatteadministrationen har därvid uttalat att anställda som får förvärva aktier i det egna bolaget till en kurs som är lägre än marknadsvärdet skall påföras en förmån vid beräkningen av tjänsteinkomsten som motsvarar skillnaden mellan vederlaget och marknadsvärdet. Med utgångspunkt i några konkreta fall där anställda fått förvärva aktier i anslutning till att aktierna introducerats på OTC-marknaden har uttalandet kritiserats från olika håll. Bl. a. ställdes tre frågor i riksdagen till finansministern. I sitt svar utlovade finansministern en skyndsam genomgång av beskattningsområdet i fråga inom finansdepartementet.

I promemorian redovisas den slutsatsen att gällande skattelagstiftning i flera av de diskuterade fallen torde medföra en förmånsbeskattning. Det konstateras vidare att det ofta uppställer sig betydande svårigheter att bestämma förmånens värde. Dessutom noteras att de allra flesta anställda i den aktuella situationen inte varit medvetna om att en beskattning kunde ifrågasättas. Många av dem har också på olika sätt uppmuntrats att delta i aktieemissionerna. Mot den bakgrunden föreslås att uttryckliga bestämmelser införs som undantar vissa förvärv från förmånsbeskattning.

Enligt de nya reglerna skall anställdas aktieförvärv inte beskattas som löneförmån om förvärvet skett på samma villkor som tillämpats för allmänheten även om de anställda fått viss företrädesrätt till aktieteckning. Om undantagsregeln skall bli tillämplig får de anställdas förvärv tillsammans med förvärv som görs av tidigare aktieägare i bolaget inte avse mer än 20 % av de totalt utbudna aktierna. Dessutom föreslås ett spärrbelopp i syfte att förhindra att aktietilldelningen inom ramen för det 20-procentiga utrymmet tas i anspråk av endast ett fåtal anställda. Om vederlaget för aktierna överstiger 30 000 kr. skall, enligt förslaget, undantagsregeln inte gälla. De föreslagna bestämmelserna skall tillämpas endast i fråga om aktieutförsäljningar som föregår en marknadsintroduktion.

I promemorian uttalas vidare att beskattningsfrågorna vid anställdas förvärv av aktier i andra fall än de som omfattas av undantagsregeln liksom hittills bör få sin lösning i praxis.

De nya reglerna skall enligt förslaget börja tillämpas redan vid 1984 års taxering.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att 32 § 3 mom. kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §

3 mom.¹ Såsom intäkt upptages *icke* vad som av *staten* anvisats till bestridande av särskilda, med vissa tjänster eller uppdrag förenade kostnader, såsom:

utlandstillägg och därmed likställda förmåner för utom riket stationerad personal vid utrikesförvaltningen eller i svensk biståndsverksamhet;

förvaltningskostnadsbidrag och anslag till andra expenser;

å stat uppförd häst- och båtlega;

till beställningshavare vid armén utgående hästgottgörelse för egna tjänsthästar;

resekostnads- och traktamentsersättning;

kostnadsersättning för vård av person i enskilt familjehem;

ägande i följd härav skattskyldig *icke* göra avdrag för underskott, som kan uppkomma därigenom, att sålunda anvisat anslag *icke* förslår till täckande av därmed avsedda utgifter.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas även på motsvarande kostnadsersättning som anvisats av kommun eller som bekostas av Nordiska ministerrådet i samband med arbete inom ramen för det nordiska tjänstemannautbytet. Bestämmelserna tillämpas vidare – i den omfattning som anges i punkt 7 fjärde stycket av anvisningarna – på kostnadsersättningar som anvisats av styrelsen för Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) till sådan på bestämd tid kontraktsansälld forskare vid SIPRI som är utländsk medborgare och som vid tidpunkten för anställningen hos SIPRI inte är bosatt i Sverige. Riksskatteverket får också, när skäl föreligger, förklara att reglerna i första stycket skall tillämpas på motsvarande ersättning, som anvisats av annan offentlig institution. Sådant beslut får, när omständigheterna föranleder det, återkallas av riksskatteverket. Mot beslut, som riksskatteverket meddelat enligt detta stycke får talan inte föras.

Förmånen av fri sjukvård eller fri tandvård, så ock av fri grupplivförsäkring upptages *icke* såsom intäkt, oavsett om förmånen åtnjuts på grund av statlig eller på grund av kommunal eller enskild tjänst. Har sådan förmån åtnjuts på grund av enskild tjänst och utgått efter väsentligt förmånligare grunder än som gälla för befattningshavare i statens tjänst, skall dock förmånen upptagas såsom intäkt till den del den utgått efter förmånligare grunder än de för nämnda befattningshavare gällande. Förmån av fri gruppsjukförsäkring enligt grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer upptages ej såsom intäkt.

Såsom intäkt upptages ej heller förmån av mindre värde, som utgått i annat än penningar, därest förmånen kan antagas *icke* vara avsedd att utgöra direkt vederlag för utfört arbete.

¹ Senaste lydelse 1983: 446.

Nuvarande lydelse

Föreslügen lydelse

Förmån som utgått till en anställd i ett aktiebolag genom att den anställde fått förvärva aktier i bolaget, eller i ett bolag som ingår i samma koncern som bolaget, till ett pris som understiger aktiernas marknadsvärde, skall inte tas upp som intäkt om aktier samtidigt förvärvats av andra än bolagets anställda, dess aktieägare samt aktieägare och anställda i annat bolag som ingår i samma koncern som bolaget, på samma villkor som gällt för de anställda samt de anställda och nyss nämnda ägares sammanlagda aktieförvärv inte överstigit tjugo procent av det totala antalet utbudna aktier. Vid beräkningen av den del av aktierna som tilldelats de anställda och aktieägarna medräknas även aktier beträffande vilka en aktieägare överlåtit sin företrädesrätt att förvärva aktier till andra än de anställda och aktieägarna. Bestämmelserna i detta stycke gäller inte om aktierna vid tiden för de anställdas förvärv är inregistrerade vid Stockholms fondbörs eller är föremål för handel enligt ett avtal som bolaget har träffat med en svensk fondkommissionär med skyldighet för denne att på begäran av envar ange kursen på aktierna och att till dessa kurser köpa och försälja sådana aktier. Bestämmelserna är inte heller tillämpliga i fråga om en anställd som förvärvat aktier i bolaget för ett belopp som överstiger 30 000 kronor.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den har kommit ut från trycket i Svensk författningssamling och tillämpas första gången vid 1984 års taxering.

1 Inledning

I maj i år påbörjades inom finansdepartementet en genomgång av de beskattningsfrågor som aktualiseras vid anställdas förvärv av aktier i det egna bolaget. Arbetet föranleddes av tre frågor i riksdagen till finansministern (Frågor nr 1983/84: 561, 587 resp. 588 av Jens Eriksson (m), Olle Östrand (s) resp. Kjell Johansson (fp)). Frågeställarna hade tagit vissa uttalanden från tjänstemän inom riksskatteverket (RSV) till utgångspunkt när de frågade om finansministern hade för avsikt att vidta åtgärder som undanröjer en oskäligen beskattning av anställda som förvärvar aktier i det egna företaget och skapar rättvisa mellan de anställda och övriga aktieköpare. Tjänstemännen på RSV hade på förfrågan uttalat sig i några tidsskriftsartiklar och därvid hävdat att en förmånsbeskattning torde bli aktuell om de anställda fått köpa aktier till en kurs som understiger marknadsvärdet.

Finansministern påpekade i sitt svar att RSV inte har meddelat några anvisningar för de aktuella fallen. Han förklarade vidare att han inte var beredd att ta ställning till vilka åtgärder som kunde vara påkallade förrän resultatet förelåg av den genomgång av beskattningsfrågorna som hade påbörjats inom departementet. Han lade också till att detta arbete skulle bedrivas skyndsamt (RD prot. 1983/84: nr 150 anf. nr 19–26).

Debatten i frågan har utgått från omständigheterna vid de många aktieutförsäljningarna som har föregått bolagsintroduktioner på främst den s. k. OTC-listan men även på Stockholms fondbörs under år 1983 och början av år 1984. Särskilt när det gäller sådana introduktioner under år 1983 var det vanligt att de första noterade kurserna på aktierna högst betydligt översteg de priser som betalats vid utförsäljningen. Det blir därmed nödvändigt att ta ställning till den diskuterade frågan i ett betydande antal fall redan vid det taxeringsarbete som f. n. pågår.

2 Emissioner och introduktioner

De nu väckta beskattningsfrågorna har i mycket sin grund i den stora aktivitet som under senare år kännetecknat den svenska aktiemarknaden. En annan väsentlig faktor har varit strävandena att i ökad utsträckning intressera de anställda för delaktighet och insyn i de egna företagen genom aktieköp. Tillkomsten av en särskild marknad, OTC-marknaden, för aktier i de små och medelstora företagen har i särskilt hög grad bidragit till en utveckling mot ökat deltagande från de anställdas sida vid aktieemissioner.

Under år 1983 och första halvåret 1984 har sammanlagt 26 nya bolag introducerats på Stockholms fondbörs. Under samma tid har 48 företag introducerats på OTC-marknaden. I de flesta av dessa fall har introduktionen föregåtts av någon form av utförsäljning av aktier i bolaget. Det har

handlat om nyemission av aktier, försäljning av delar av tidigare ägares aktieinnehav eller bådadera.

När det gäller OTC-bolagen har det närmast varit regel att de anställda i varierande grad tecknat aktier vid den utförsäljning som föregått introduktionen. I några fall har denna aktieteckning grundats på en i prospekt särskilt angiven företrädesrätt för de anställda. Det kan i sammanhanget påpekas att samtliga utförsäljningar hittills blivit kraftigt övertecknade.

De introduktioner som ägde rum under år 1983 kännetecknades regelmässigt av att de kurser som noterades på börsen eller OTC-listan var högre än introduktionskursen. För några bolag handlade det om en kursstegring på flera hundra procent. Under senare tid har denna trend brutits och vid de senaste introduktionerna har förstanoteringarna endast obetydligt överstigit utförsäljningspriset.

Det har inte varit möjligt att i detalj kartlägga de aktuella emissionerna och introduktionerna. Arbetet har inriktats på en undersökning av OTC-bolagen där inslaget av anställdas aktieförvärv synes ha varit större jämfört med de nya börsbolagen. Närmare uppgifter om hur stor andel av de totalt utförsålda aktierna som har tilldelats anställda har varit svåra att få fram. I många fall har uppgifter om att de anställda skall ha företrädesrätt att förvärva aktier saknats i introduktionsprospekten trots att det vid en direkt förfrågan hos bolaget ifråga visar sig att en sådan rätt förelegat. I vissa prospekt anges att de anställda vid sidan av andra kategorier – kunder, leverantörer och liknande – skall särskilt gynnas vid tilldelningen av aktier. Det är däremot sällsynt att det anges hur många aktier de anställda har rätt att förvärva. Med ledning bl. a. av uppgifter inhämtade direkt från berörda bolag kan dock konstateras att den andel aktier som tilldelats de anställda med något undantag understiger 15%. Variationerna mellan bolagen är emellertid betydande. I ett antal fall har de anställda inte tilldelats några aktier alls medan de anställda i ett bolag förvärvat så mycket som ca 40% av de utbudna aktierna. I regel har den andel av de utbudna aktierna som förvärvats av anställda dock legat mellan 5 och 15%.

3 Nuvarande beskattningsregler

I kommunalskattelagen (1928: 370), KL, ges ingen definition av inkomstbegreppet. Det har medfört att reglerna om förmånsbeskattning återfinns på flera håll i KL. Med varierande utformning anges för de olika förvärvskällorna att som skattepliktig intäkt skall tas upp – förutom kontanta ersättningar och motsvarande – även förmåner av olika slag. I 42 § KL ges vissa gemensamma bestämmelser om hur förmånerna skall värderas.

När det gäller de här aktuella grupperna av anställda är reglerna om inkomst av tjänst tillämpliga. Enligt 32 § 1 mom. KL skall som intäkt tas

upp kontanta ersättningar och andra förmåner som utgått för tjänsten. I princip skall alltså alla förmåner beskattas. Det finns dock undantag från denna huvudregel. Enligt 32 § 3 mom. tredje stycket undantas förmån av fri sjuk- eller tandvård från beskattning med vissa begränsningar när det gäller enskild tjänst. Vidare är fri gruppsjukförsäkring, som grundas på centralt kollektivavtal, skattefri.

Av 32 § 3 mom. fjärde stycket framgår att inte heller förmåner av mindre värde beskattas. En förutsättning för skattefriheten är att förmånen utgått i annat än pengar och inte kan antas vara avsedd att utgöra direkt vederlag för utfört arbete.

Närmare bestämmelser finns i punkt 3 av anvisningarna till 32 §. Enligt första och andra styckena beskattas bostadsförmån. Vidare beskattas enligt första stycket i princip förmåner som den skattskyldige inte skulle kunna få avdrag för att själv skaffa sig. Det gäller t.ex. fri kost och fria resor.

Förmåner av mindre värde behandlas i tredje stycket. Där sägs att sådana förmåner kan bestå i t.ex. rabatter vid inköp av varor i arbetsgivarens rörelse, förfriskningar i samband med arbetet, prisreducerade måltider eller hyra till obetydligt lägre belopp än i orten gällande hyrespris. Vid bedömning av om beskattning skall ske skall hänsyn tas till "det sammanlagda värdet av de förmåner av ifrågavarande slag som den skattskyldige åtnjutit från samme arbetsgivare och till arbetsgivaren hörande personalstiftelse". Vid bedömningen skall hänsyn också tas till den besparing i normala levnadskostnader som förmånen kan ha inneburit. För skattefrihet förutsätts att förmånen inte framstår som ett med lön eller pension jämförbart vederlag utan som en åtgärd för att bereda trivsel i arbetet eller liknande eller utgår på grund av sedvänja i branschen.

42 § med anvisningar innehåller regler om hur värdet av förmåner skall beräknas. Reglerna handlar bl. a. om bostads- och bilförmåner. – I fråga om bl. a. naturaförmåner beräknas värdet "efter ortens pris" (42 § andra stycket). Därmed avses enligt anvisningarna (andra stycket) "det pris som, i orten gällt, därest det varit fråga om att för penningar anskaffa sig dem".

RSV utfärdar årligen anvisningar om beskattning av vissa naturaförmåner m. m. För 1984 års taxering gäller RSV Dt 1983: 33. Verket utfärdar också anvisningar för värdering av förmån av fri resp. subventionerad lunch (RSV Dt 1982: 27 i fråga om 1984 års taxering). Vidare kan nämnas att RSV även utfärdar föreskrifter för värdering av bilförmån (se RSV Dt 1982: 19).

Under senare tid har frågan om förmånsbeskattning ofta återkommit i skattedebatten. Det är ett välkänt förhållande att arbetsgivare och anställda söker omvandla kontant och fullt ut beskattad ersättning till obeskattade förmåner av annat slag. Den nuvarande ordningen har också kritiserats från skilda utgångspunkter. Från de skattskyldigas sida har man ofta ifrågasatt det berättigade i vad som upplevs som en "jakt" efter mer eller

mindre betydelslösa förmåner. Skattemyndigheterna har pekat på de betydande tillämpnings- och kontrollproblem som är förknippade med den nuvarande ordningen.

Ett återkommande problem är givetvis att göra en rimlig värdering av de olika förmånerna.

Bl. a. mot bakgrund av den nu antydda kritiken pågår en översyn av förmånsbeskattningen i förmånsbeskattningskommittén (B 1978:02). Kommittén arbetar f.n. med beskattningsfrågorna i samband med anställdas utnyttjande av fritidshus som arbetsgivaren ställer till förfogande.

Den översiktliga genomgången av de nuvarande reglerna visar att det i och för sig inte finns några uttryckliga bestämmelser som direkt tar sikte på den aktuella situationen. Det råder dock inga tvivel om att en anställd som får köpa egendom från arbetsgivaren till ett pris som klart understiger marknadsvärdet har åtnjutit en skattepliktig förmån motsvarande skillnaden mellan marknadspriset och vad som betalats. Om en anställd får teckna aktier i företaget för ett pris som understiger marknadsvärdet uppkommer också en skattepliktig förmån som bör värderas på nämnda sätt. Med hänsyn till att ett sådant aktieförvärv i de enskilda fallen kan ske på mycket varierande villkor och i olika sammanhang är det svårt att omedelbart överblicka beskattningseffekterna. I det följande diskuteras beskattningseffekterna i ett antal typfall.

1. Ett börsnoterat bolag emitterar aktier enbart till anställda till ett pris som understiger marknadsvärdet

Beskattningseffekt: De anställda förmånsbeskattas för skillnaden mellan marknadsvärdet och det betalade priset för aktierna (RÅ 1978 Aa143). Som anskaffningskostnad vid en försäljning får tas upp inköpspriset plus det förmånsbeskattade beloppet.

2. Nyemission till ett pris som understiger marknadsvärdet med företrädesrätt till aktieteckning för aktieägarna i bolaget och de anställda.

Beskattningseffekt: De anställda som tecknar aktier beskattas som inkomst av tjänst för skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och emissionskursen. För aktieägarna uppkommer ingen beskattningseffekt. Det ligger ingen förmån i att teckna aktier i det egna bolaget till underkurs eftersom värdet av de ursprungliga aktierna samtidigt minskar.

3. Moderbolag i en koncern säljer ut aktier i ett dotterbolag till anställda i dotterbolaget och även till moderbolagets aktieägare. Härefter introduceras dotterbolaget på börsen.

Beskattningseffekt: Värdet av inköpsrätten blir inkomst av tjänst för den anställda och inkomst av kapital (utdelning) för aktieägarna i moderbolaget. Förekommer handel med inköpsrätterna bestäms den beskattningsbara förmånen till inköpsrätternas noterade värde. Om inte sådan handel äger rum värderas förmånen till skillnaden mellan aktiens senare noterade värde och utförsäljningspriset.

4. Nyemission med företrädesrätt att teckna ett visst antal aktier för de

anställda i det emitterande bolaget och samtidig emission på marknaden till samma pris inför en börs- eller OTC-introduktion. Det värde som noteras vid introduktionen överstiger utförsäljningspriset.

Beskattningseffekt: Detta typfall återkommer ofta bland de bolag som under åren 1983 och 1984 har gått in på Stockholms fondbörs resp. OTC-marknaden. Fallet har inte prövats av regeringsrätten. De tjänstemän inom RSV som har uttalat sig i frågan under den pågående debatten har hävdad att den anställde skall beskattas för skillnaden mellan det senare noterade värdet och emissionspriset. För andra än de anställda som förvärvar aktier vid emissionen uppkommer ingen omedelbar beskattningseffekt. Någon förvärvskälla där beskattning kan ske finns inte. I avsaknad av prejudikat när det gäller dessa fall är det svårt att göra en helt säker bedömning av beskattningskonsekvenserna. Det förefaller dock rimligt att utgå från att de anställda kommer att träffas av en förmånsbeskattning. Frågan diskuteras ytterligare i det följande avsnittet.

5. Nyemission där de anställda saknar formell företrädesrätt att teckna men där aktier faktiskt tilldelas anställda, som önskar teckna, i större utsträckning än andra intressenter. Börs- eller OTC-introduktion följer på emissionen.

Beskattningseffekt: Sannolikheten för en förmånsbeskattning är här mindre än om en formell företrädesrätt finns. Om en beskattning skall ske eller inte kan emellertid ses som en bevisfråga. Har de anställda klart favoriserats vid tilldelningen av aktier jämfört med andra intresserade aktieförvärvare blir skillnaden i förhållande till fall 4 obetydlig. Även denna fråga behandlas närmare i det följande avsnittet.

6. Anställda tecknar aktier vid en emission till marknaden utan vare sig formell eller faktisk företrädesrätt.

Beskattningseffekt: Några omedelbara beskattningseffekter inträder inte för de anställda.

Sammanfattningsvis kan följande sägas beträffande beskattningskonsekvenserna för anställda som förvärvar aktier i det egna bolaget. Med hänsyn till de skilda förutsättningar under vilka förvärven skett uppkommer svårigheter att bedöma skatteeffekterna i de enskilda fallen med utgångspunkt i de allmänna principerna för förmånsbeskattningen. I några typfall är förmånskaraktären i transaktionerna så uppenbar att det inte uppkommer någon tvekan om att en skattepliktig förmån föreligger. På den andra sidan finner man fall, där förvärv visserligen gjorts men utan någon form av företrädesrätt för de anställda. Mellan dessa klara ytterlighetsfall finns en rad mellanformer där beskattningsfrågan med hänsyn till bristen på vägledande avgöranden är mera svårbedömd. Även i de fall man finner att en beskattning i princip skall ske uppställer sig ofta intrikata bevisfrågor när det gäller att bedöma förmånens värde.

Avslutningsvis skall de närmare konsekvenserna av en förmånsbeskattning beröras. Intresset knyts främst till en jämförelse med situationen för

en person som förvärvat aktier på samma villkor utan att träffas av någon förmånsbeskattning. Om exempelvis aktiernas emissionspris var 100 kr. och marknadsvärdet 300 kr. påförs den anställde en beskattningsbar förmån på 200 kr. Samtidigt stiger hans anskaffningskostnad för aktien till 300 kr. eftersom förmånsvärdet får läggas till det erlagda priset. Anskaffningskostnaden för den andra förvärvaren är 100 kr. Säljer båda aktierna inom två år från förvärvet för 300 kr. uppkommer ingen realisationsvinst för den anställde medan den andre personen får en i sin helhet skattepliktig vinst på 200 kr. I ett sådant fall blir således beskattningseffekterna likartade. Om i stället kursen vid försäljningstillfället har gått ner till 200 kr. får den anställde en realisationsförlust som endast kan kvittas mot en realisationsvinst. Skulle båda förvärvarna vänta med försäljningen till dess två år har gått och då sälja för 300 kr. blir den icke förmånsbeskattade aktieägaren beskattad endast för 40 % av värdestegringen. Den sistnämndes beskattning påverkas inte heller av att kursen på aktien under innehavstiden legat på en högre nivå men gått ner vid försäljningstillfället.

4 Överväganden

Ett mycket stort antal emissioner med efterföljande börs- eller OTC-introduktioner har ägt rum under de senast åren. Enbart på OTC-marknaden har under ca ett och ett halvt år närmare femtio bolag introducerats. I majoriteten av dessa har anställda haft någon form av företrädesrätt att teckna aktier. Emissionerna har regelmässigt blivit mycket kraftigt övertecknade. Det noterade värdet har genomgående legat på en nivå långt över emissionspriset.

Emissionerna handhas regelmässigt av banker eller fria fondkommissionärer. Granskningen av skattefrågorna utgör en viktig del i förberedelserna för en emission. Att man då inte skulle ha upptäckt att det i vart fall finns en risk för att anställda skulle träffas av speciella beskattningseffekter förefaller osannolikt. Det tycks emellertid som om man från företagets sida i allmänhet inte har informerat de anställda om de skattekonsekvenser som eventuellt kunde uppkomma.

Som framgått av föregående avsnitt är rättsläget inom beskattningsområdet inte helt klart. Många av dem som ställt sig kritiska till den ifrågasatta förmånsbeskattningen av anställda har också hävdats att en beskattningsbar förmån inte uppkommer enligt nuvarande bestämmelser i de fall då även utomstående personer fått betala samma pris för aktierna. När emissionspriset fastställs försöker man finna ett pris som ligger nära vad marknaden kan väntas betala. Ett annat lägre pris skulle innebära att de ursprungliga ägarna skänker bort en del av företaget. Samtidigt hävdar man att emissionspriset självfallet måste läggas något under ett förväntat marknadsvärde för att utförsäljningen skall lyckas. Det pekas också på den

osäkerhet och risk som är förknippad med aktieplacering, särskilt i små och medelstora företag som introduceras på OTC-marknaden. Några kritiker har hävdad att med det synsätt som tjänstemännen inom RSV givit uttryck för skulle de anställda vara berättigade till avdrag vid inkomstberäkningen om det noterade värdet skulle bli lägre än utförsäljningspriset.

Ett annat återkommande inslag i kritiken är att en beskattning av de anställda skulle innebära en orättvisa till följd av att motsvarande beskattning inte träffar övriga aktieförvärvare. Kritiken går också ut på att en förmånsbeskattning strider mot principen om att orealiserade värdeste-gringar inte skall beskattas. I det sammanhanget hävdas att de anställdas intresse för aktieköp i det egna företaget i de allra flesta fall motiveras av en strävan att stödja företaget och därmed normalt leder till en mera stadigvarande aktieplacering.

Genom hänvisning till några inträffade fall gör kritikerna gällande att en förmånsbeskattning ter sig helt orimlig i de fall aktiekursen når en toppnotering i anslutning till introduktionen för att sedan falla till introduktionskursens nivå. Förhållandena beträffande OTC-bolaget Ljusne Kätting AB tas som ett exempel på detta.

När det gäller att bedöma de föreliggande beskattningsfrågorna är det väsentligt att slå fast att det är av största vikt att förmåner från arbetsgivare till anställda behandlas skattemässigt enhetligt oberoende av i vilken form förmånerna ges. Erfarenheterna visar att ersättning som kan lämnas med en förmånlig skattebehandling har stor dragningskraft och snabbt får stor spridning. Med den utgångspunkten kan man också anlägga ett annat rättviseperspektiv på den aktuella beskattningsfrågan än vad kritikerna har gjort. Det får inte bli så att det lämnas ett generellt utrymme för skattefria förmåner genom aktieköp i det egna bolaget. En sådan ordning skulle med rätta kunna kritiseras som orättvis gentemot alla anställda som inte har aktiebolag som arbetsgivare.

Beträffande argumentet att även andra än de anställda på samma villkor deltagit i de diskuterade emissionerna bör det hållas i minnet att det i många fall inte varit marknaden i ordets egentliga mening som fått tillfälle att teckna aktier utan personkategorier som på ett eller annat sätt står i speciellt förhållande till företaget eller emissionsbanken.

Mot bakgrund av de förhållanden som rådde under i vart fall år 1983 är det svårt att helt ansluta sig till uppfattningen att emissionskurserna bestämdes med utgångspunkt i en förmodan om vad marknaden var beredd att betala. Som framgått låg de noterade värdena ofta väsentligt högre än emissionspriset.

Oaktat att argument kan anföras mot en förmånsbeskattning torde nuvarande beskattningsregler medföra att en sådan beskattning blir aktuell även i de fall då andra än anställda deltar i en emission i vilken de anställda haft viss företrädesrätt till aktieteckning. Med oförändrade regler skulle således en förmånsbeskattning komma att ske av ett inte obetydligt antal anställda som förvärvat aktier i det egna bolaget.

Även om en sådan ordning, som nyss nämnts, har förklarliga skäl för sig finns det ändå anledning att, mot bakgrund av den kritik som framförts, sätta i fråga om beskattningseffekterna är lämpliga också från andra utgångspunkter. Det kan då till att börja med noteras att de flesta av de uppmärksammade fallen har uppkommit under en period med en anmärkningsvärt hög aktivitet på aktiemarknaden. Särskilt när det gäller den nya OTC-marknaden har det stora intresset för aktieköp lett till höga kurser på de flesta nyintroducerade aktier. Den bilden har märkbart förändrats under år 1984. Vid de introduktioner som gjorts under den senaste tiden på OTC-listan har skillnaden mellan emissionspris och noterade kurser varit betydligt mindre än tidigare. Enligt många bedömare speglar de nuvarande förhållandena ett mera normalt tillstånd på OTC-marknaden än det som rådde under 1983. Med den utgångspunkten ligger det nära till hands att se den uppblussande förmånsskattedebatten som en följd av ett i viss mån extraordinärt marknadstillstånd.

Det framstår som anmärkningsvärt att de berörda företagen inte har informerat de anställda om möjligheten att aktieförvärven skulle kunna aktualisera en förmånsbeskattning. Denna underlåtenhet gör det förklarligt att de anställda nu ställer sig oförstående till de ifrågasatta beskattningsåtgärderna. Förhållandet innebär naturligtvis också att en beskattning nästan undantagslöst skulle föranleda mer eller mindre betydande belopp i kvarstående skatt. Ett sådant utfall är allmänt sett olyckligt. Man kan också ha förståelse för de anställdas starka reaktion mot bakgrund av att de i flera fall i det närmaste uppmanats av företagsledning och fackklubbar att köpa aktier i bolaget.

Den nyss beskrivna marknadsutvecklingen har också fört med sig att aktiekurserna för flera av de bolag som introducerades under år 1983 har sjunkit mer eller mindre kraftigt. Det säger sig självt att anställda i sådana bolag, särskilt om de har behållit de förvärvade aktierna, har svårt att inse det rimliga i att de skall träffas av en förmånsbeskattning grundad på de tidigare höga kursnoteringarna.

En tillkommande svårighet följer av att aktierna inte är marknadsnoterade vid tiden för utförsäljningen och de anställdas förvärv. Även om en förmån i princip anses ha uppkommit kan bevisfrågorna, bl. a. värderingen, föranleda betydande tillämpningssvårigheter, särskilt om det förflutit något längre tid mellan utförsäljningen och introduktionen.

En förmånsbeskattning i de nu aktuella fallen för således med sig betydande taxerings- och kontrollproblem. Om många anställda i ett inte obetydligt antal bolag skall bli förmånsbeskattade kommer förfarandet att bli resurskrävande för taxeringsorganisationen. Det kan antas att oenighet ofta kommer att föreligga mellan den fiskala sidan och de skattskyldiga i fråga om förmånens värde vilket kan leda till omfattande processer i förvaltningsdomstolarna. Det bör i sammanhanget nämnas att ca 170 mål avseende förmånsbeskattning av anställdas aktieförvärv i ett enda bolag

redan förekommit på länsrättsnivå. Det säger sig självt att en ordning för beskattningen som ger upphov till sådana effekter inte ligger i linje med arbetet på att uppnå långtgående förenklingar av främst löntagarbeskattningen. (Jämför skatteförenklingskommitténs betänkande (SOU 1984: 21) Förenklad självdeklaration).

De nu angivna synpunkterna talar för att åtgärder bör vidtas för att undanta ifrågavarande aktieförvärv från förmånsbeskattning hos de anställda. Slutsatsen blir den att uttryckliga bestämmelser bör införas i vilka det klargörs under vilka förutsättningar anställda kan förvärva aktier i det egna företaget utan att riskera att träffas av förmånsbeskattning. Genom en sådan åtgärd kan de komplicerade tillämpnings- och kontrollproblem som är förknippade med en förmånsbeskattning undvikas samtidigt som beskattningskonsekvenser som uppenbarligen kan uppfattas som orättvisa inte behöver uppkomma. Förslagets närmare utformning tas upp i det följande avsnittet.

5 Förslag

Uttryckliga bestämmelser som undantar anställdas aktieförvärv från förmånsbeskattning syftar i första hand till att klargöra för företag och anställda inom vilken ram aktieförvärv kan ske utan särskilda beskattningskonsekvenser. Ett sådant undantag från gängse principer för beskattningen av förmåner till anställda måste förses med betydande begränsningar för att förhindra att en annars avsedd beskattning av anställningsinkomst kringgås. Lagstiftningsingripandet bör vidare ha som utgångspunkt de aktieförvärv som föranlett den nu aktuella debatten, dvs. förvärv i samband med en marknadsintroduktion. Om anställda vid en nyemission i ett redan börs- eller OTC-noterat bolag ges företrädesrätt att teckna aktier bör således vanliga regler tillämpas. Något undantag från förmånsbeskattning bör inte heller gälla för det fall att en majoritetsaktieägare i ett noterat bolag erbjuder de anställda att förvärva aktier i bolaget. I dessa fall föreligger – om det pris som betalas av de anställda understiger det noterade värdet – en odiskutabel och lätt fastställbar förmån.

De förvärv som skall omfattas av undantagsregeln bör således begränsas till förvärv som sker vid en utförsäljning som syftar till att åstadkomma en marknadsintroduktion av aktierna i bolaget. Som redan framgått kan det vara fråga om en nyemission eller en utförsäljning av huvudaktieägarens innehav. För att förmånsbeskattning skall vara utesluten skall givetvis krävas att priset för de anställda inte är lägre än för övriga köpare. Det bör emellertid inte vara tillräckligt att utanförstående personer ges en endast formell eller mycket begränsad möjlighet att förvärva aktier medan de anställda i praktiken tilldelas den helt övervägande delen av aktierna. För att undantagsregeln skall gälla bör därför föreskrivas att de anställdas

förvärv begränsas till en viss andel av de utbudna aktierna. Ju lägre den andel som tillförsäkras de anställda är desto mindre anledning finns det att anta att villkoren för aktieförvärven bestämts i syfte att ge de anställda en påtaglig förmån. Om gränsen för den andel av de utbudna aktierna som tillförs anställda sätts vid 20% syns risken för att undantagsregeln skall kunna missbrukas obetydlig. Med en bestämmelse som innehåller den nyss angivna begränsningen kan det bedömas att de aktieförvärv av anställda vid marknadsintroduktioner som ägt rum under år 1983 med något enstaka undantag skulle omfattas av undantagsregeln.

Om en utförsäljning av aktier sker på marknaden och de anställda i bolaget förvärvar en mindre andel än 20% av aktierna skall således någon förmånsbeskattning inte komma i fråga. Att de anställda garanterats en större andel av aktierna än 20% men inte till fullo utnyttjat företrädesrätten bör inte påverka bedömningen om de aktier som faktiskt förvärvats motsvarar mindre än 20% av de sålda. Huruvida någon uttrycklig utfästelse lämnats de anställda om rätt att förvärva ett visst antal aktier bör också sakna betydelse för bedömningen av om undantagsregeln skall tillämpas. Det avgörande blir även i en sådan situation om de anställda faktiskt förvärvat en mindre andel än 20% av de utbudna aktierna.

Det finns emellertid några situationer som gör det påkallat att uppställa ytterligare villkor för att undantagsregeln skall bli tillämplig. För det första är det inte motiverat att generellt underlåta förmånsbeskattning vid en nyemission där en mindre aktiepost fördelas bland de anställda och återstoden av de nyemitterade aktierna tecknas av bolagets aktieägare eller om bolaget ingår i en koncern av moderbolagets aktieägare. Likaså bör inte en försäljning av aktier i ett dotterbolag där moderbolagets aktieägare och dotterbolagets anställda har företrädesrätt att förvärva aktier alltid undantas från förmånsbeskattning även om den andel av aktierna som tilldelas de anställda är mindre än 20% av de utbudna aktierna. I båda dessa situationer finns det nämligen anledning att anta att priset för aktierna inte bestäms utifrån ett förväntat marknadsvärde. För att förmånsbeskattning av de anställda ska vara utesluten bör det därför krävas att de anställda och aktieägarnas förvärv sammantaget ryms inom 20% av de nyemitterade resp. försålda aktierna. Utöver berörda aktieägares faktiska förvärv bör därvid även medräknas aktier som aktieägarna haft företrädesrätt att teckna men den rätten avyttrats till utomstående personer.

Erfarenheterna från de aktieutförsäljningar som förekommit pekar också på behovet av en ytterligare begränsning. Det händer nämligen ibland att enstaka personer i företagens ledning tilldelas ett mycket stort antal aktier. Från bl. a. fördelningspolitiska utgångspunkter finns det ingen anledning att främja en sådan ordning. De nya bestämmelserna bör därför förses med en spärregel som förhindrar att bestämmelserna blir tillämpliga om ett stort antal aktier tilldelats en mycket begränsad krets av de anställda. En möjlighet är att föreskriva att undantagsregeln inte skall gälla om förmånsvärdet

överstiger ett visst belopp, låt säga 10 000 kr. En sådan bestämmelse är emellertid förenad med den nackdelen att det för den anställde och bolaget inte är möjligt att i förväg klart fastställa om ett förvärv medför förmånsbeskattning. Om istället gränsvärdet bestäms med utgångspunkt i det belopp som den anställde betalar för aktieposten kan det redan vid förvärvstidpunkten med säkerhet fastslås om förvärvet omfattas av undantaget från förmånsbeskattning. Det föreslås därför att undantagsregeln inte skall vara tillämplig i fråga om en anställd som förvärvar aktier till ett pris som överstiger ett visst belopp. När det gäller att komma fram till en rimlig sådan beloppsgräns finns det anledning att ta viss hänsyn till de krav på spridning av ett bolags aktier som f.n. uppställs för inregistrering vid Stockholms fondbörs resp. notering på OTC-listan. Dessa krav innebär att ett visst minsta antal aktieägare skall inneha minst en börs- resp. noteringsspost. Posternas storlek har knutits till basbeloppet. Vid en samlad bedömning synes en lämplig nivå för beloppsgränsen vara 30 000 kr.

Det kan också diskuteras om inte aktieförvärv av ifrågavarande slag generellt borde undantas från förmånsbeskattning i fall då förmånsvärdet är relativt obetydligt. Förmåner understigande ett visst fastställt belopp skulle enligt en sådan bestämmelse alltid undantas från beskattning. En sådan åtgärd skulle emellertid med stor säkerhet leda till krav på motsvarande beloppsgränser i fråga om andra typer av förmåner som beskattas i dag. Dessutom är det sannolikt att en anpassning till den nyss förordade undantagsregeln kommer att äga rum. Därmed skulle förenklingsvinsterna med en beloppsgräns inte bli särskilt stora. Slutligen bör diskussioner om beloppsgränser som medel att nå önskvärda förenklingar på förmånsområdet lämpligen föras i anslutning till förmånsbeskattningskommitténs arbete. Någon beloppsgräns bör därför inte införas nu.

Sammanfattningsvis innebär förslaget till undantag från förmånsbeskattning följande. Anställda i ett bolag skall inte förmånsbeskattas om de vid en utförsäljning av aktier förvärvar aktier till samma pris som utanförstående personer och den del av de utbudna aktierna som tilldelas de anställda understiger 20%. Vid en nyemission skall även de aktier som med företrädesrätt får tecknas av aktieägarna i bolaget eller aktieägare i annat bolag inom samma koncern rymmas inom 20% av de nyemitterade aktierna. Är det fråga om en utförsäljning av aktier i ett dotterbolag skall de aktier som får förvärfvas av moderbolagets aktieägare med företrädesrätt medräknas på motsvarande sätt. Som ytterligare villkor skall gälla att bolaget vid förvärvstidpunkten inte är börs- eller OTC-noterat. Vidare får aktier inte förvärfvas för ett belopp som överstiger 30 000 kr. Gränobeloppet tillämpas för varje anställd för sig.

Genom de föreslagna bestämmelserna ges en ram för anställdas aktieförvärv inom vilken förmånsbeskattning är utesluten. Av de nya bestämmelserna följer däremot inte att förmånsbeskattning nödvändigtvis alltid skall inträda vid aktieförvärv som inte omfattas av dessa bestämmelser. Hur

sådana förvärv skall behandlas skattemässigt får liksom hittills lösas i praxis.

6 Ikraftträdandet

Som antytts bör de nya reglerna tillämpas redan vid 1984 års taxering. Det föreslagna undantaget kan bedömas omfatta de flesta förvärven under år 1983. Av allt att döma har förmånerna inte deklarerats annat än i rena undantagsfall. Det bör därför kunna lämnas åt de skattskyldiga att i dessa fall besvärsvägen få beskattningen undanröjd.

7 Författningsförslag

De nya bestämmelserna har tagits in i ett nytt sista stycke i 32 § 3 mom. KL. Utöver vad som redan angivits beträffande förslaget i avsnitt 5 bör följande nämnas.

För bedömningen av om bestämmelserna är tillämplig blir det ibland nödvändigt att fastställa om vissa kategorier av aktieägare haft företrädesrätt att teckna aktier. Som framgått innebär nämligen förslaget att även avyttrade företrädesrätter skall beaktas när man avgör om de anställda och aktieägarnas förvärv rymms inom 20% av de totalt utbudna aktierna. Med företrädesrätt avses vid nyemission den företrädesrätt till aktieteckning som enligt 4 kap. 5 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall anges i emissionsbeslutet. Ytterligare ett slag av företrädesrätt – vanligen benämnd inköpsrätt – skall också beaktas, nämligen den rätt som ofta tillkommer aktieägare i ett bolag att köpa aktier i ett dotterbolag till bolaget som säljs ut på marknaden. Företrädesrätten torde i dessa fall regelmässigt följa av styrelsens beslut om aktieförsäljningen.

För OTC-noterade bolag har samma lokution använts som i 2 § andra stycket lagen (1979:749) om Stockholms fondbörs. (Se prop. 1983/84:164).

I lagrummets sista mening finns bestämmelsen som utesluter förvärv där priset för aktierna överstiger 30 000 kr. från tillämpningsområdet för undantagsregeln. Om en förmånsbeskattning skall ske får i ett sådant fall bedömas utifrån allmänna regler för beskattningen av anställda. Ett sådant aktieförvärv kan emellertid få betydelse för bedömningen av andra anställdas förvärv genom att samtliga anställdas tilldelning av aktier skall rymmas inom 20% av de totalt utbudna aktierna.

Sammanställning av remissyttranden över promemorian (Ds Fi 1984:21) Beskattningen vid anställdas förvärv av aktier i det egna företaget

1 Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden avgetts av kammarrätten i Göteborg, bankinspektionen, riksskatteverket (RSV), länsstyrelserna i Stockholms, Kalmar, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Gävleborgs län, Aktiefremjandet, Centralorganisationen SACO/SR (SACO/SR), Landsorganisationen i Sverige (LO), Styrelsen för Stockholms fondbörs, Svenska bankföreningen, Svenska fondhandlareföreningen, Svenska OTC-föreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges aktiesparares riksförbund, Sveriges industriförbund och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

2 Allmänna synpunkter

En stor majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt förslagen i promemorian eller lämnat dem utan erinran. Flera av dessa instanser godtar utan reservationer promemoriaförslaget i sin helhet. Det gäller *länsstyrelsen i Stockholms län, SACO/SR, Svenska fondhandlareföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges industriförbund och TCO*. De synpunkter som övriga tillstyrkande instanser har på den närmare utformningen av förslaget tas upp i de följande avsnitten.

Bankinspektionen och länsstyrelsen i Gävleborgs län (majoriteten) förordar en lösning som innebär att anställdas aktieförvärv aldrig skall föranleda förmånsbeskattning.

Bankinspektionen:

Den föreliggande skattefrågan är svårbedömd. I och för sig skulle kunna hävdas att en beskattning av utförsäljning till anställda av aktier till lågt pris i det egna företaget skulle stå i strid med principen att kapitalvinster beskattas först då de realiserats. Att märka är att aktier alltid reavinstbeskattas och att skatten som regel blir högre ju lägre inköpspriset är. Emellertid synes praxis, bl. a. det i promemorian åberopade rättsfallet RÅ 1978 Aa 143, innebära att beskattning sker. Promemorians syfte är att införa skattefrihet i begränsad omfattning, så att endast förmåner av mindre värde genom aktieförsäljning till lågt pris blir obeskattade.

Bankinspektionen vill mot bakgrund av det nyss åberopade förhållandet att förmånen träffas av skatt, när aktierna säljs, ifrågasätta om inte det bästa sättet att lösa frågan vore att genom uttrycklig bestämmelse göra förmånerna skattefria.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län:

Länsstyrelsen förordar därför en regel av den innebörden att eventuell förmån från arbetsgivare vid anställds aktieförvärv i det bolag han/hon är anställd *inte* skall föranleda beskattning i *inkomstslaget tjänst* utan aktualiseras först vid försäljning av aktien och då enligt nuvarande regler i *inkomstslaget tillfällig förvärvsverksamhet*. Detta står i överensstämmelse med grundprincipen att vinster inte skall beskattas förrän de verkligen föreligger och realiserats. Den förmån som anställd kan tänkas få vid aktieförvärv uppstår i realiteten inte förrän aktien avyttrats till skillnad från förmåner som kan erhållas vid förvärv av konsumtionsvaror där förbrukningen (tillgodogörandet av förmånen) kan inträffa omedelbart.

Ett likartat synsätt redovisas av *Sveriges aktiesparares riksförbund*.

Även *styrelsen för Stockholms fondbörs (majoriteten)* anser att den föreslagna undantagsregeln har fått en alltför snäv utformning. Styrelsen anför:

För andra än anställda i det emitterande bolaget gäller den i svensk skatterätt vedertagna principen att kapitalvinster beskattas först då de realiserats. För anställda – å andra sidan – kan enligt det i promemorian åberopade rättsfallet (RÅ 1978: Aa 143) förutom realisationsvinstskatt själva deltagandet i emissionen förmånsbeskattas i förvärvskällan inkomst av tjänst. Detta är enligt börsstyrelsens mening föga tillfredsställande. Goda skäl kan nämligen anföras – såväl från företagets som från de anställdas synpunkt – för att bereda de anställda tillfälle till deltagande i emissioner av aktier i det egna bolaget. Mot bakgrund härav bör de anställda ej ställas i en skattemässigt sämre situation än andra som deltar i emissionen. En uttrycklig bestämmelse om undantag från förmånsbeskattning av anställdas förvärv av aktier i det egna bolaget bör därför införas.

I promemorian har understrukits betydelsen av att en sådan undantagsbestämmelse förses med de begränsningar som behövs för att en annars avsedd beskattning av tjänsteinkomst ej kringgås. Enligt börsstyrelsens mening grundas beslut om aktieemissioner och om att bereda anställda rätt till deltagande häri på helt andra överväganden än sådana som syftar till att skapa skattefria förmåner för de anställda. Mot den bakgrunden vill börsstyrelsen ifrågasätta om det över huvud föreligger något behov av att kringgärda undantagsbestämmelsen med särskilda villkor.

Skulle mellertid så vara fallet, anser börsstyrelsen det angeläget att de begränsande villkoren ges ett klart och entydigt innehåll. Ett villkor som begränsar undantaget från förmånsbeskattningen till anställdas aktieförvärv under ett värde om ett och ett halvt basbelopp skulle enligt börsstyrelsen vara tillräckligt. Promemoriaförslagets begränsande villkor i övrigt är enligt börsstyrelsens mening alltför invecklade och torde leda till betydande praktiska tillämpningssvårigheter.

Kammarrätten i Göteborg kritiserar den uppfattning om skattekonsekvenserna av gällande rätt som är utgångspunkten för promemorians förslag. Kammarrätten anför:

Under senare år har det inte varit ovanligt att nyemissioner i syfte bl. a. att nå börsintroduktion riktats helt eller delvis till anställda i bolaget och att den kurs, som noterats efter börsintroduktionen, har betydligt överstigit

teckningskursen. Mot den bakgrunden synes det från fiskalt håll ha gjorts gällande att kursskillnaden borde hos den anställde tas upp till beskattning som inkomst av tjänst. Kammarrätten vill bestämt avråda från ett sådant synsätt.

Det förhållandet att en aktie vid ett senare tillfälle noteras till en högre kurs än den till vilken den anställde förvärvade den bör under inga omständigheter i sig medföra att den anställde anses ha åtnjutit en löneförmån. Till grund för en sådan bedömning bör endast få läggas en jämförelse mellan värdet vid teckningstillfället och teckningskursen. Annars uppstår orimliga konsekvenser. Haussetendenser och andra kurspåverkande faktorer, som uppenbarar sig efter teckningstillfället och som ofta är svåra att analysera och bestämma till sin verkningsgrad, bör inte få betydelse när det gäller att fastställa den anställdes löneförmåner.

Kammarrätten är medveten om att en rätt att teckna aktier i det egna bolaget kan innebära en betydande löneförmån utan att detta låter sig fastställa med full säkerhet. Ett argument för att beskatta skillnaden mellan en högre, i efterhand noterad kurs och teckningskursen skulle därför vara att åstadkomma en bättre "rättvisa" mellan dem som tecknar aktier och dem som av ena eller andra anledningen inte gör det. Detta är att sträcka såväl det fiskala tänkandet som rättvisetänkandet väl långt. Att beskatta någon för något, som vid det tillfälle då han fick det med viss sannolikhet verkade vara en löneförmån men ej med säkerhet var det, strider mot elementära rättssäkerhetsbegrepp. Härtill kommer att konsekvenserna blir groteska, om man jämför med den skattemässiga behandlingen av den som utan att vara anställd i bolaget tecknar och förvärvar aktier till samma kurs. Medan den anställde skulle drabbas av omedelbara och i regel tunga skattekonsekvenser, går den förutnämnde fri från sådana konsekvenser så länge han inte avyttrar aktien.

Kammarrätten anser alltså att hittills gällande ordning, såsom kammarrätten uppfattar den, är lämplig och bör behållas. Den innebär att någon inkomstbeskattning för inkomst av tjänst inte kan komma i fråga enbart av den anledningen att aktierna i efterhand har noterats till högre kurs än teckningskursen och att det är den fiskala sidans sak att visa att det även vid teckningstillfället förelåg en sådan skillnad i fråga om aktiernas värde. Det sistnämnda torde i allmänhet svårligen låta sig göra. Med denna ordning blir också skattekonsekvenserna rimliga i förhållande till det gällande systemet. Den anställde blir i förevarande hänseende skattemässigt behandlad som varje annan som vid samma tillfälle och till samma kurs förvärvar aktier av det aktuella slaget. Säljs aktierna inom två år, tas hela realisationsvinsten upp till beskattning och i annat fall bara en del av nämnda vinst.

Förslagen i promemorian synes ha tillkommit för att motverka att anställda, mot bakgrund av ett annat synsätt i hithörande frågor än det kammarrätten hävdar, utsätts för överraskande fiskala aktioner. Enligt kammarrättens mening är det ändamålsenliga sättet att nå detta mål inte att införa en lagstiftning, som motsättningsvis kan ge anledning till slutsat sen att det av kammarrätten kritiserade synsättet är det riktiga. I stället bör från ansvarigt håll – regeringen eller RSV – ges till känna att man inte ansluter sig till nämnda synsätt. I sista hand får det bli skattedomstolarnas sak att slå fast vad som gäller. Mål av hithörande slag har redan prövats i domstol och då med en utgång som överensstämmer med den av kammarrätten här framförda uppfattningen.

Länsstyrelsen i Malmöhus län, som inte kan tillstyrka förslaget, delar däremot promemorians slutsats i fråga om beskattningskonsekvenserna av nuvarande regler. Länsstyrelsen anför:

De redovisade motiven för utredningens ställningstagande är inte övertygande. Utredningen konstaterar på sid 15, att det är ett välkänt förhållande att arbetsgivare och anställda söker omvandla kontant och fullt ut beskattad ersättning till obeskattade förmåner av annat slag. Av sid 16 framgår att det inte råder något tvivel om att en anställd, som får köpa aktier til ett pris, som understiger marknadsvärdet, erhåller en skattepliktig förmån. Utredningen säger vidare att det skulle kunna anses stötande att i efterhand aktualisera skattekrav mot "godtroende" aktieköpare i det egna företaget.

Som utredningen har konstaterat är beskattningen vid den här typen av transaktioner klar, så att den grundläggande frågan vållar alltså inte skattemyndigheterna några problem. Värderingen av den förmån, som köparen erhållit ger naturligtvis upphov till en del bekymmer men knappast av den omfattning, som utredningen antyder. Den ökning av antalet besvär, som denna typ av ärenden kan innebära medför endast en marginell påverkan på skattedomstolarnas arbetsbelastning, i all synnerhet som det är fråga om "typmål" dvs när man har löst värderingsfrågan för en skattskyldig så har man automatiskt löst den för övriga i samma situation.

Det andra argumentet, att det kan vara stötande att aktualisera ett skattekrav mot personer, som inte räknar med en beskattning har utredningen i viss mån själv bemött när man på sid 23 skriver: "Det framstår som anmärkningsvärt att de berörda företagen inte har informerat de anställda om möjligheten att aktieförvärven skulle kunna aktualisera en förmånsbeskattning". Enligt vedertagen praxis utgör bristande insikter i beskattningsreglerna inte skäl för särbehandling.

Ur teoretisk synvinkel finns det anledning att starkt kritisera utredningens förslag då det innebär avsteg från ett etablerat regelverk. Förslaget innebär också ett avsteg från rättvise- och likformighetsprincipen då man ger personer, som inte är anställda i aktiebolag med en begränsad ägandekrets, skatteförmåner, som kan uppgå till betydande belopp.

Länsstyrelsen är medveten om att den nuvarande ordningen inte är bra. Lagförslaget rör ett tämligen väl avgränsat sakområde: aktiebolagsanställds förvärv av aktier i det egna bolaget. Praxis finns men för vissa situationer upplevs rättsläget som oklart. Minimikravet är då att hela det oklara sakområdet lagregleras. Från tillämpningssynpunkt vore det önskvärt att även den "klara" delen kodifierades. Istället har utredningen medvetet (sid 29 2 st) valt att lagreglera en del av det som upplevs som oklart medan resten lämnas utan åtgärd. En sådan lagstiftning är inget bidrag till enklare beskattningsregler.

3 Förslagets närmare utformning

3.1 Begreppet anställd, m.m.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län:

I lagtextförslaget används begreppet *anställd* (som fått förvärva aktier). Betydande tillämpningsproblem kan förutses beträffande detta begrepp t ex

* avses enbart vid introduktionstillfället anställd?

* om en tidigare anställd förutsett en förmånlig emission och en tid före emissionen slutat sin anställning, förvärvat aktier och därefter åter anställts eller utför sina tidigare arbetsuppgifter på konsultbasis åt bolaget skall han då i detta sammanhang betraktas som anställd?

* skall samma arbetstagare-/uppdragstagarebegrepp som vid bestämmande av arbetsgivaravgifter användas? Hur skall man då betrakta en person som före emissionen var arbetstagare men efter introduktionen blir uppdragstagare resp egen företagare?

* en anställd kan tänkas bilda eget aktiebolag och låta detta förvärva aktier i det emitterande bolaget, där han fortfarande är eller varit anställd. Hur skall ett sådant förfarande bedömas med ledning av den föreslagna lagen om personen fortfarande är anställd av den förste arbetsgivaren respektive låter sitt eget aktiebolag utföra arbete åt den tidigare arbetsgivaren.

* hur skall man se på det förhållandet att en anställd förvärvar aktier från annan anställd som för egen del inte har för avsikt att bli delägare i bolaget?

* förmåner kan utgå till anställda om en stiftelse förvärvar aktier i bolaget och avkastningen eller realiserade vinster i någon form förs från stiftelsen till anställda. Dessa förmåner kan vara jämförbara med dem som en enskild anställd får via direkt aktieförvärv. Lagen bör ange hur undantag från beskattning i inkomstslaget tjänst bör ske i sådana fall av indirekta förmåner.

Sammanfattningsvis synes en rad tillämpningsproblem vara förenade med förslaget beträffande begreppet anställd. Lagtexten bör få en sådan utformning att kringgåendeförfaranden och tolkningssvårigheter så långt som möjligt undviks.

Lagförslaget tar sikte enbart på anställda i aktiebolag. En förmån motsvarande den som anställd i aktiebolag kan få är också tänkbar för anställda i ekonomiska föreningar exempelvis om sådana anställda erbjuds aktier i bolag som ägs av arbetsgivaren/den ekonomiska föreningen (t ex konsumentkooperationens eller jordbrukets ekonomiska föreningar). Motsvarande situation är tänkbar också beträffande anställda i handelsbolag och i företag som drivs av fysisk person. Ur likformighetssynpunkt borde lagen också innebära samma undantagsmöjligheter för de exemplifierade kategorierna som för anställda i aktiebolag. På motsvarande sätt bör lagen göras tillämpbar på anställda i "oäkta koncern" som erbjuds teckna aktier i annat bolag i den oäkta koncernen. De förmåner en anställd kan få skiljer sig inte från de som kan fås av anställd i bolag som ingår i äkta koncern.

Även länsstyrelsen i Kalmar län efterlyser en precisering av begreppet anställd. Länsstyrelsen ställer frågan om t.ex. en styrelseledamot skall anses som anställd. Enligt länsstyrelsens mening bör det också övervägas om närstående till anställda skall särbehandlas.

Sistnämnda fråga tas också upp av *länsstyrelsen i Malmöhus län* som anför:

En annan praktisk fråga är hur man skall ställa sig till köp av aktier, som görs av närstående till anställda. Inom fåmanslagstiftningen har man utförligt beskrivit och begränsat den krets, som skall betraktas som särskilt "misstänkt" i skattesammanhang. Någon motsvarighet har utredningen inte föreslagit trots att den själv på sidan 22 har talat om att det ofta förekommer att aktierna vid en sådan emission inte fördelas likformigt bland olika personkategorier inom företaget. Personer i företagets ledning och styrelse kan t. ex. utnyttja möjligheten att låta närstående köpa aktier för att därigenom kringgå 20 %-regeln eller 30 000 kr-begränsningen.

Svenska bankföreningen utgår från att begreppet anställd ges samma innebörd som det fått i lagstiftningen om företagsanknutna aktiesparfonder.

RSV tar upp frågan om beskattningskonsekvenserna i de fall förvärven inte avser aktier utan andra slag av värdepapper. RSV anför:

Det förtjänar att påpekas att anställda i ökande utsträckning synes erbjudas att förvärva konvertibla skuldebrev vilka kan bytas till aktier i egna företaget. Varken denna förvärvsform eller anställds möjlighet att köpa förlagslån med optionsrätt har berörts i betänkandet. RSV ser i och för sig inga skäl till att sådana förmåner skall skattebefrias, men ifrågasätter om inte deras skatterättsliga status bör bedömas på samma sätt som gäller för aktierna.

3.2 20 %-regeln

Förslaget i promemorian om att undantaget från förmånsbeskattning bl. a. skall kräva att de anställda och aktieägarna tillsammans inte förvärvat mer än 20 % av de försålda aktierna har i allmänhet godtagits av remissinstanserna.

Några instanser riktar dock kritik mot förslaget.

Bankinspektionen:

Anses en sådan lösning (dvs. ett generellt undantag från förmånsbeskattning) inte lämplig, måste det konstateras att de föreslagna bestämmelserna är invecklade och svårtolkade. Det kan förutses att många tvister kommer att uppstå, helt enkelt därför att varken myndigheterna eller de skattskyldiga kunnat tolka bestämmelserna på rätt sätt. Enligt bankinspektionens uppfattning måste bestämmelserna, om de skall kunna tillämpas, förenklas väsentligt bl. a. så att kopplingen med andra aktieägares förmåner bortfaller. En tänkbar lösning skulle vara, att alla förmåner av ifrågasvarande slag, när inköpsvärdet per aktiepost understiger 30 000 kr, gjordes skattefria.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län:

Enligt lagförslaget skall anställdas och aktieägares (även icke anställda) aktieförvärv räknas samman vid bedömning om gränsen 20 % av antalet

utbudna aktier uppnåts. Eftersom lagförslaget siktar på att undanta förmånsbeskattning för *anställda* i aktiebolag är det tveksamt om man skall göra anställdas beskattning beroende av om andra aktieägare än anställda förvärvat aktier i bolaget. Det förefaller svårt att finna motiv för lagförslaget i denna del.

Följande situation kan tänkas uppstå. Ett aktiebolag som driver teknisk konsultverksamhet med ett stort antal anställda som också är aktieägare önskar öka sitt aktiekapital. Något önskemål att vidga ägarkretsen till andra än anställda finns inte. Även i detta fall bör finnas möjlighet till aktieförvärv från de anställdas sida utan att förmånsbeskattning i inkomstslaget tjänst blir aktuell.

3.3 30 000 kr.-regeln

I promemorian föreslås att undantaget från förmånsbeskattning inte skall gälla för anställda som köpt aktier för mer än 30 000 kr. Behovet av en spärregel av det slaget har endast satts i fråga av *Svenska OTC-föreningen*. Flera remissinstanser hävdar dock att spärrbeloppet bör anknytas till basbeloppet. Det gäller *kammarrätten i Göteborg* (ett basbelopp), *länsstyrelsen i Kalmar län*, *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* (två basbelopp), *länsstyrelsen i Gävleborgs län* och *Svenska bankföreningen*. Två remissinstanser – *länsstyrelsen i Gävleborgs län* och *Svenska OTC-föreningen* – förordar dessutom att beloppet konstrueras som ett skattefritt grundbelopp.

LO ifrågasätter om inte den föreslagna beloppsgränsen ligger på en för hög nivå.

3.4 Begränsningen till aktier som inte är börs- eller OTC-noterade

Några remissinstanser efterlyser en precisering av bestämmelsen som begränsar undantagets tillämplighet till aktier som inte är noterade på Stockholms fondbörs eller OTC-marknaden.

Länsstyrelsen i Kalmar län:

Bestämmelserna skall som ovan nämnts tillämpas endast i fråga aktieförsäljningar som föregår en marknadsintroduktion. Förslaget är dock utformat så att även aktieförvärv vid marknadsintroduktion av bolag som inte avses bli inregistrerade vid Stockholms fondbörs eller föremål för handel enligt avtal med fondkommissionär kommer att omfattas av förslaget. Enligt länsstyrelsens mening bör det övervägas om inte endera villkoret skall vara uppfyllt för att reglerna skall bli tillämpliga. Även regionala börsers ställning bör klargöras i detta sammanhang.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län:

I promemorian (sid 25) anges att de förvärv som skall omfattas av undantagsregeln bör begränsas till förvärv som sker vid en utförsäljning som syftar till att åstadkomma en marknadsintroduktion av aktierna i bolaget. Lagförslaget tycks dock ha fått den innebörden att den i detta

avseende enda förutsättningen för undantag från förmånsbeskattning är att bolaget inte vid tidpunkten för de anställdas förvärv är börsintroducerat eller föremål för handel. Med det angivna syftet med lagen bör en uttrycklig bestämmelse införas som förutsättning för undantag från förmånsbeskattning, att bolaget inom viss tid efter aktietilldelning till de anställda skall ha börsintroducerats. Lagen bör innehålla en bestämmelse som reglerar flera upprepade aktieförsäljningar under längre tid till anställda före börsintroduktion.

3.5 Övriga synpunkter på författningsförslaget

För det fall att lagstiftning anses behövlig har *kammarrätten i Göteborg* synpunkter på såväl den nya regelns placering som dess utformning. *Kammarrätten* anför:

I promemorian uttalas att beskattningsfrågorna vid anställdas förvärv av aktier i andra fall än de som omfattas av den föreslagna undantagsregeln liksom hittills bör få sin lösning i praxis. Bl. a. på grund av detta är det olämpligt att föreslagen bestämmelse införs under 32 § 3 mom. kommunalskattelagen. Genom att i stället införa bestämmelsen såsom en anvisningspunkt till 32 § kommunalskattelagen minskas risken för motsatsslutet att förmånsbeskattning skall ske i de fall som inte omfattas av undantagsregeln. Av samma skäl bör man inte i lagtexten använda ordet "förmån".

Sammanfattningsvis tillstyrker sålunda *kammarrätten* – om så anses behövt – att en regel med nuvarande innebörd införes dock såsom en anvisningspunkt till 32 § kommunalskattelagen, och med en annorlunda och mera lättfattlig utformning förslagsvis på följande sätt.

"Har en anställd i ett aktiebolag fått förvärva aktier i bolaget, eller i ett bolag som ingår i samma koncern som bolaget, till ett pris som understiger marknadsvärdet, skall skillnadsbeloppet aldrig tas upp som intäkt om följande förutsättningar är uppfyllda.

1) Förvärv har samtidigt skett av andra än bolagets anställda, dess aktieägare samt aktieägare och anställda i annat bolag som ingår i samma koncern som bolaget, på samma villkor som gällt för de anställda.

2) De anställda och under 1) nämnda ägares sammanlagda aktieförvärv har inte överstigit tjugo procent av det totala antalet utbudna aktier. Vid denna beräkning medräknas även aktier beträffande vilka en anställd eller aktieägare överlåtit sin företrädesrätt att förvärva aktier till andra än de anställda och aktieägarna.

3) Den anställda har inte förvärvat aktier i bolaget för ett belopp som överstiger ett basbelopp.

Bestämmelserna i denna anvisningspunkt gäller inte om aktierna vid tiden för de anställdas förvärv är inregistrerade vid Stockholms fondbörs eller är föremål för handel enligt ett avtal som bolaget har träffat med en svensk fondkommissionär med skyldighet för denne att på begäran av envar ange kursen på aktierna och att till dessa kurser köpa och försälja sådana aktier."

RSV anser att lagtexten bör omformuleras till ett mer lättillgängligt språk, förslagsvis där de olika villkoren för skattebefrielse tas upp i punktform. RSV tar också upp ikraftträdandefrågan och anför:

De nya reglerna föreslås gälla fr. o. m. 1984 års taxering. Med hänsyn till att man på vissa håll ansett rättsläget oklart om förmånen är skattepliktig eller ej, kan ifrågasättas om inte en lagstiftning i motsvarande utsträckning skulle kunna uppfattas såsom en skärpning av beskattningen med retroaktiv karaktär.

4 Övrigt

Några remissinstanser kommer in på frågor som inte närmare berörts i promemorian.

RSV:

Om ett förmånsvärde skall beskattas kan tveksamhet uppstå enligt vilka grunder detta värde skall beräknas om det inte finns ett marknadsvärde vid den aktuella tidpunkten. Hittills har värderingen skett med ledning av den kurs som noterats inom rimlig tid. Under 1983 uppstod emellertid hausse i samband med nyintroduktioner vilket gjorde förhållandena i hög grad speciella och det var svårt att överblicka konsekvenserna av att acceptera ett erbjudande att köpa aktier i framförallt OTC-bolag. Det faktiska problemet ligger i att värdera en aktie under de mycket speciella förhållanden som förelåg under denna tid. Förslaget innebär inte att man löser det problemet, vilket alltså återstår för alla de anställda som inte kommer i åtnjutande av skattefriheten. Såväl de anställda som beskattningsmyndigheterna behöver en bevisvärderingsregel som tar bort effekten av ett tillfälligt intresse vid en börsintroduktion för en viss aktie. RSV anser att detta bäst åstadkommes genom en bestämmelse i författningsform som tar sikte på de situationer som uppstår i samband därmed.

Länsstyrelsen i Kalmar län:

Länsstyrelsen konstaterar slutligen, att i de fall reglerna ej blir tillämpliga kommer nuvarande problem med fastställande av eventuella förmånsvärden att kvarstå. Länsstyrelsen utesluter inte möjligheten att de föreslagna reglerna kommer att få till effekt, att de anställdas möjligheter att förvärva aktier vid nyemissioner på grund av dessa regler i många fall kommer att begränsas till 20%. Det vore därför önskvärt om i stället enhetliga regler tillskapades som täckte samtliga fall av aktieöverlåtelser till anställda oberoende av i vilken omfattning försäljning samtidigt sker till utomstående. Det framstår som lämpligast, att denna fråga hänskjuts till förmånsbeskattningskommittén för vidare utredning.

En möjlighet som bör övervägas är, att i avvaktan på denna utredning göra reglerna tidsbegränsade.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:

Den föreslagna skattefriheten avses omfatta de aktieförvärv som sker i samband med en utförsäljning i syfte att åstadkomma en marknadsintroduktion av aktierna i bolaget. Länsstyrelsen delar uppfattningen att det i första hand är dessa fall som bör föranleda undantag från förmånsbeskattningen. Länsstyrelsen vill dock erinra om att det även i andra fall uppkommit diskussion om värdet av förmån när förvärv av aktier till pris under marknadsvärdet erhållits i det egna bolaget. Förmånen har i dessa fall

beräknats med utgångspunkt från medianvärdet av aktiernas marknadsvärde vid den tidpunkt de blivit tillgängliga för lyftning. För att undvika att tillfälliga kursförändringar får slå igenom vid inkomstbeskattningen bör enligt länsstyrelsens mening i de nu angivna fallen i stället för förmånen bestämmas utifrån ett genomsnittligt värde på aktien under beskattningsåret i den mån detta värde ligger över introduktionskursen. Om man inför en sådan regel skulle man undvika eller i varje fall lindra förmånsbeskattningen i det fall kursen först stiger över introduktionskursen och sedan faller under densamma. Det finns idag exempel på aktier som drabbats av betydande kursfall.

Svenska bankföreningen:

Även om frågan om värdering av de aktier som de anställda förvärvar – om förslaget genomförs – kommer att aktualiseras i mindre utsträckning än hittills, konstaterar bankföreningen med beklagande att förslaget inte ger någon vägledning för värderingen. Den oro och kritik som från de anställdas sida yppats i hithörande frågor grundar sig i många fall mera på osäkerhet i värderingsfrågan än på bristande information från företagens sida om beskattningen.

Förslag till**Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)**

Härigenom föreskrivs i fråga om kommunalskattelagen (1928: 370) dels att 32 § 3 mom. skall ha nedan angivna lydelse, dels att i anvisningarna till 32 § skall införas en ny punkt, 3 a, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

32 §

3 mom.¹ Såsom intäkt upptages *icke* vad som av *staten* anvisats till bestridande av särskilda, med vissa tjänster eller uppdrag förenade kostnader, såsom:

utlandstillägg och därmed likställda förmåner för utom riket stationerad personal vid utrikesförvaltningen eller i svensk biståndsverksamhet;

förvaltningskostnadsbidrag och anslag till andra expenser;

å stat uppförd häst- och båtlega;

till beställningshavare vid armén utgående hästgottgörelse för egna tjänstehästar;

reskostnads- och traktamentsersättning;

kostnadsersättning för vård av person i enskilt familjehem;

ägande i följd härav skattskyldig icke göra avdrag för

underskott, som kan uppkomma därigenom, att sålunda anvisat anslag icke förslår till täckande av därmed avsedda utgifter.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas även på motsvarande kostnadsersättning som anvisats av kommun eller som bekostas av Nordiska ministerrådet i samband med arbete inom ramen för det nordiska tjänstemannautbytet. Bestämmelserna tillämpas vidare – i den omfattning som anges i punkt 7 fjärde stycket av anvisningarna – på kostnadsersättningar som anvisats av styrelsen för Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) till sådan på bestämd tid kontraktsanställd forskare vid SIPRI som är utländsk medborgare och som vid tidpunkten för anställningen hos SIPRI inte är bosatt i Sverige. Riksskatteverket får också, när skäl föreligger, förklara att reglerna i första stycket skall tillämpas på motsvarande ersättning, som anvisats av annan offentlig institution. Sådant beslut får, när omständigheterna föranleder det, återkallas av riksskatteverket. Mot beslut, som riksskatteverket meddelat enligt detta stycke, får talan inte föras.

Förmånen av fri sjukvård eller fri tandvård, så ock av fri grupplivförsäkring upptages icke såsom intäkt, oavsett om förmånen åtnjuts på grund av statlig eller på grund av kommunal eller enskild tjänst. Har sådan förmån åtnjuts på grund av enskild tjänst och utgått efter väsentligt förmånligare grunder än som gälla för befattningshavare i statens tjänst, skall dock

¹ Senaste lydelse 1983: 446.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

förmånen upptagas såsom intäkt till den del den utgått efter förmånligare grunder än de för nämnda befattningshavare gällande. Förmån av fri gruppssjukförsäkring enligt grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer upptages ej såsom intäkt.

Såsom intäkt upptages ej heller förmån av mindre värde, som utgått i annat än penningar, därest förmånen kan antagas icke vara avsedd att utgöra direkt vederlag för utfört arbete.

I fråga om förmån som utgått till en anställd i ett aktiebolag i samband med vissa aktieförvärv finns särskilda bestämmelser i punkt 3 a av anvisningarna.

Anvisningar

till 32 §

3 a. Har en anställd i ett aktiebolag förvärvat aktier i bolaget, eller i ett bolag som ingår i samma koncern som bolaget, till ett pris som understiger marknadsvärdet, skall skillnadsbeloppet inte tas upp som intäkt om

1. aktier samtidigt har förvärvats av andra än bolagets anställda, dess aktieägare samt aktieägare och anställda i annat bolag som ingår i samma koncern som bolaget, på samma villkor som gällt för de anställda,

2. under 1 nämnda anställdas och ägares sammanlagda aktieförvärv inte har överstigit tjugo procent av det totala antalet utbudna aktier,

3. den anställda inte har förvärvat aktier i bolaget för ett belopp som överstiger 30 000 kronor.

Vid beräkning enligt första stycket 2 medräknas även aktier beträffande vilka en aktieägare avyttrat sin företrädesrätt att förvärva aktier till andra än de anställda och aktieägarna.

Bestämmelserna i denna anvisningspunkt gäller inte om aktierna vid tiden för de anställdas förvärv är inregistrerade vid Stockholms fondbörs eller är föremål för handel enligt ett avtal som bolaget har träffat med en svensk fondkommis-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

*sionär med skyldighet för denne att
på begäran av envar ange kurser
på aktierna och till dessa kurser
köpa och sälja sådana aktier.*

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den har kommit ut från trycket i Svensk författningssamling och tillämpas första gången vid 1984 års taxering.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1984-11-01

Närvarande: f.d. justitierådet Petré, regeringsrådet Mueller, justitierådet Jermsten.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 23 oktober 1984 har regeringen på hemställan av statsrådet Kjell-Olof Feldt beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370).

Förslaget har inför lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Per Anders Lindgren.

Förslaget föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

32 §

Av motiveringen i remissprotokollet framgår att syftet bakom nu framlagda förslag är att ge "en ram för anställdas aktieförvärv inom vilken förmånsbeskattning är utesluten". Det understryks vidare att av de nya bestämmelserna således inte får dras den slutsatsen att förmånsbeskattning alltid skall inträda vid förvärv som inte omfattas av dessa bestämmelser. Hur sådana förvärv skall behandlas skattemässigt avses liksom hittills få bli en fråga för praxis.

Enligt lagrådets mening kan vad sålunda anförts om det begränsade syftet med reformen knappast utläsas av den föreslagna lagtexten. Intentionerna bakom förslaget skulle däremot komma till tydligare uttryck om det nya femte stycket i 32 § 3 mom. kommunalskattelagen förslagsvis ges följande lydelse: "För vissa av de fall då en anställd i ett aktiebolag förvärvat aktier i bolaget eller i ett bolag, som ingår i samma koncern som bolaget, finns särskilda bestämmelser i punkt 3 a av anvisningarna".

Punkt 3 a av anvisningarna till 32 §.

Enligt vad som uttalas av departementschefen bör ledamöter i bolagets styrelse hänföras till kategorin anställda. Det framstår emellertid som tveksamt huruvida sådant uppdrag som styrelseledamotskap innefattar kan inbegripas under begreppet anställning. För att vad som åsyftas med säkerhet skall uppnås förordrar lagrådet att en särskild bestämmelse meddelas. Regeln som lämpligen bör omfatta även styrelsesuppleanter kan upptagas som ett nytt fjärde stycke och ges följande lydelse: "Vid tillämpning av denna anvisningspunkt jämföras styrelseledamoten och styrelsesuppleant med anställd".

Ikraftträdandebestämmelsen

De nya bestämmelserna föreslås komma att få en viss retroaktiv verkan. De avses nämligen bli tillämpliga vid 1984 års taxering.

De nya bestämmelserna, som avser endast vissa typer av aktieförvärv och som inte påverkar den skatterättsliga bedömningen av andra typer av aktieförvärv, blir till förmån för de skattskyldiga som berörs. Det i 2 kap. 10 § regeringsformen stadgade förbudet mot retroaktiv skattelagstiftning utgör alltså inte något hinder mot att förslaget genomförs. Fråga uppkommer emellertid om det behövs regler om förlängd besvärstid för de skattskyldiga vilka vid 1984 års taxering påförts taxering för sådan förmån som enligt lagförslaget inte skall utgöra skattepliktig intäkt vid 1984 års taxering. Sådana regler har tidigare införts när man retroaktivt antagit föreskrifter som inneburit skattelättnader. Se exempelvis sista stycket i övergångsbestämmelserna till lagen (1978: 739) om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370) och prop. 1977/78: 188.

Om regler angående förlängd besvärstid inte förs in kommer tiden för den skattskyldiges besvär enligt 76 § första stycket taxeringslagen att utgå den 28 februari 1985. Emellertid skall den skattskyldiges besvär enligt fjärde stycket i samma paragraf prövas om de inkommer senare men före utgången av juni 1985 under förutsättning dock att taxeringsintendenten biträder besvären i sak. Det torde vara självklart att taxeringsintendenten kommer att biträda besvär som anförs med stöd av den nu föreslagna lagstiftningen. Den skattskyldige kommer alltså att i praktiken kunna anföra besvär inom sex månader från ikraftträdandet. Denna tid måste anses vara tillräcklig. Några särskilda regler om extraordinär besvärsrätt torde alltså inte behövas.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKÖLL
vid regeringssammanträde
1984-11-08

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Bodström, Göransson, Gradin, R. Carlsson, Hellström, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om beskattningen vid anställdas förvärv av aktier i vissa fall, m.m.

---

1 Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370).

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Jag delar uppfattningen att avsikten med förslaget kommer till tydligare uttryck genom den av lagrådet föreslagna lydelsen av det nya femte stycket i 32 § 3 mom. KL och förordar därför en sådan ändring jämfört med förslaget i remissen.

Jag tillstyrker lagrådets förslag till komplettering av den nya punkten 3 a av *anvisningarna till 32 § KL*.

Vad lagrådet anført beträffande *ikraftträdandebestämmelsen* föranleder inga kommentarer från min sida.

Utöver de justeringar av lagtexten som föranleds av de av mig godtagna förslagen från lagrådet har vissa ytterligare redaktionella jämkningar gjorts i det remitterade förslaget.

2 Kontrolluppgiftsskyldighet för vissa bostadsföretag

Jag vill i detta sammanhang också ta upp en fråga om vissa bostadsföretags skyldighet att lämna kontrolluppgifter.

Genom lagstiftning förra året (prop. 1983/84: 67, SkU 13, SFS 1983: 1045) gäller fr. o. m. den 1 januari 1984 nya regler om kontrolluppgiftsskyldighet för sådana bostadsrättsföreningar, bostadsföreningar och

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 23 oktober 1984.

bostadsaktiebolag som avses i punkt 3 av anvisningarna till 24 § kommunalskattelagen (s.k. äkta bostadsföretag). Reglerna skall tillämpas första gången vid 1985 års taxering.

Ett äkta bostadsföretag skall numera varje år lämna uppgifter om de överlåtelser av andelar eller aktier i företaget under det föregående kalenderåret som har anmälts till företaget (42 § 3 mom. taxeringslagen (1956: 623), TL). I likhet med vad som gällt tidigare skall bostadsföretagen också lämna uppgifter för det fall lägenheten varit uthyrd samt uppgift om andelsvärde (42 § 1 mom. TL).

De nu nämnda uppgifterna skall vara lämnade till den lokala skattemyndighet inom vars verksamhetsområde företagets fastighet är belägen senast den 15 februari året efter överlåtelserna. Uppgifterna skall lämnas på av riksskatteverket (RSV) fastställd blankett eller på sätt skattechefen bestämmer. Överlåtaren skall underrättas om innehållet i kontrolluppgiften senast den 8 februari samma år (42 § 4 mom. TL).

Under lagstiftningsarbetet förra året diskuterades inte de närmare formerna för uppgiftslämnandet. RSV har därefter haft kontakt med organisationer som företräder huvuddelen av de berörda bostadsföretagen. I samband därmed har organisationerna framfört önskemål om att få lämna kontrolluppgifterna på magnetband eller annat maskinläsbart medium.

Med anledning av dessa önskemål från berörda uppgiftslämnare har från RSV:s sida föreslagits att TL ändras så att uppgifterna kan lämnas på det nyss angivna sättet. Enligt RSV skulle en sådan ordning också vara till fördel för skatteförvaltningen. RSV föreslår att 42 § 4 mom. TL förses med ett nytt andra stycke i vilket det öppnas en möjlighet för verket att på ansökan medge undantag från huvudregeln för uppgiftslämnandet.

För att det tilltänkta uppgiftslämnandet på magnetband e. d. skall fungera i det praktiska taxeringsarbetet fordras att uppgifterna kan tas in i det centrala skatteregistret. Detta kräver att bestämmelsen i 7 § 12 skatteregisterlagen (1980: 343) utvidgas till att omfatta även kontrolluppgifter enligt 42 § 1 och 3 mom. TL. Datainspektionen har i yttrande förklarat sig inte ha några invändningar mot en sådan ändring i skatteregisterlagen.

Det är även min uppfattning att den föreslagna ordningen för uppgiftslämnandet bör vara till fördel för såväl berörda bostadsföretag som för skatteadministrationen. Jag föreslår därför att de erforderliga ändringarna i TL och skatteregisterlagen genomförs.

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom finansdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623) och lag om ändring i skatteregisterlagen (1980: 343).

Den föreslagna ändringen i TL är av så enkel beskaffenhet att lagrådets hörande enligt min mening inte är påkallat. Ändringen i skatteregisterlagen omfattas inte av regeringsformens bestämmelser om lagrådsgranskning.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta

dels det av lagrådet granskade lagförslaget med vidtagna ändringar,
dels förslagen till

2. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
3. lag om ändring i skatteregisterlagen (1980: 343).

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden lagt fram.

Innehåll

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
1. Lag om ändring i kommunalskattelageln (1928: 370)	2
2. Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)	5
3. Lag om ändring i skatteregisterlagen (1980: 343)	6
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 23 oktober 1984	8
1 Inledning	8
2 Föredragandens överväganden	9
2.1 Inledande synpunkter	9
2.2 Förslagets närmare utformning	10
2.2.1 Undantagsbestämmelsens tillämpningsområde	10
2.2.2 Begreppet anställd m. m.	11
2.2.3 20%-regeln	12
2.2.4 30 000 kr-begränsningen	13
2.2.5 Övriga synpunkter på författningsförslaget	13
2.2.6 Ikraftträdandet	13
2.3 Övriga frågor	14
3 Upprättat lagförslag	14
4 Hemställan	14
5 Beslut	14
Bilaga 1 Promemorian (Ds Fi 1984: 21) Beskattningen vid anställdas förvärv av aktier i det egna företaget	15
Bilaga 2 Sammanställning av remissyttranden över promemorian ..	32
Bilaga 3 Det remitterade förslaget	42
Utdrag av lagrådets protokoll den 1 november 1984	45
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 8 november 1984 ..	47